

Univerzita Hradec Králové

Filozofická fakulta

Katedra politologie

**Analýza působení soukromých vojenských společností**

**v subsaharské Africe**

Diplomová práce

Autor: Bc. Vojtěch Jakeš

Studijní program: 6701T021 Politologie

Studijní obor: Politologie – africká studia

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lenka Špičánová, Ph. D.

Hradec Králové, 2018



## Zadání diplomové práce

**Autor:** Vojtěch Jakeš

Studium: F16NP0048

Studijní program: N6701 Politologie

Studijní obor: Politologie - africká studia

**Název diplomové práce:** **Analýza působení soukromých vojenských společností v subsaharské Africe**

Název diplomové práce AJ: Analysis of the operation of private military companies in Sub-Saharan Africa

### **Cíl, metody, literatura, předpoklady:**

Soukromé vojenské společnosti jsou nástupci žoldněřských armád středověku a i v moderním světě 20. století se jim dostalo uznání a respektu, především díky misím pod záštitou OSN. Známý jsou především jako společnosti, které fungují efektivně, rychle a profesionálně. Na druhou stranu je působnost soukromých armád, jak jsou někdy nazývány, spojována s porušováním lidských práv a páčáním válečných zločinů. Otázkou tak je nejenom to, jestli se za posledních čtyřicet let soukromé vojenské společnosti vyvinuly, ale i jestli a jak jejich vývoj reaguje na negativní předsudky, které se však mnohdy zakládají na reálných zkušenostech. Prvním cílem diplomové práce bude zodpovědět tuto otázku, a jejich vývoj zhodnotit. Dalším problémem vojenských společností je jejich nedostatečná definice v mezinárodním právu. Druhotným cílem proto bude zmapování vývoje právního ukotvení společností, které působí v segmentu vojenství. V teoretické rovině je diplomová práce ukotvena teorií konstruktivismu. Autor totiž předpokládá, že soukromé vojenské společnosti, stejně jako další firmy generující zisk, mají snahu svou existenci prodloužit na co nejdelší časový horizont. To je samozřejmě nutí se vyvíjet a reagovat na zpětnou vazbu. Metodologickým východiskem práce bude kvalitativní analýza a případová studie vybraných zemí subsaharské Afriky, kde společnosti působily. Jako primární literatura budou použity výroční zprávy vojenských organizací a reporty agentur, které se působností soukromých vojenských organizací zabývají. Sekundárními zdroji budou odborné a novinové články týkající se působení soukromých vojenských organizací.

Akcinaroglu, Seden a Radziszewski, Elizabeth. 2012. "Private Military Companies, Opportunities, and Termination of Civil Wars in Africa." *Journal of Conflict Resolution* 57, č. 5, 795-921. Bureš, Oldřich. 2005. "Private military companies: A second best peacekeeping option?" *International peacekeeping* 12, č. 4, 533-546. Bureš, Oldřich. 2006. "Privatizace operací na udržení míru." *Mezinárodní vztahy* 41, č. 2, 143-157. Bureš, Oldřich. 2009. "Jak regulovat soukromé vojenské společnosti?" *Mezinárodní vztahy* 44, č. 4, 85-107. Bureš, Oldřich a Nedvědická, Vendula. 2011. "Komparace využití služeb soukromých vojenských společností administrativami George W. Bushe a Baracka Obamy." *Obrana a strategie* 2011, č. 2, 111-134. Francioni, Francesco. 2008. "Private military contractors and international law: An introduction." *European journal of international law* 19, č. 5, 961-964. Peters, Robert J. 2016. "Half monk, half hitman: applying just war theory to private military and security companies in the context of humanitarian intervention." *Florida journal of international law*, č. 28, 199-216. Petersohn, Ulrich. 2017. "Private military and security companies (PMSCs), military effectiveness, and conflict Severity in weak states, 1990-2007." *Journal of conflict resolution* 62, č. 5, 1046-1072.

Garantující pracoviště: Katedra politologie,  
Filozofická fakulta

Vedoucí práce: Mgr. et Mgr. Lenka Špičanová, Ph.D.

Datum zadání závěrečné práce:

23.1.2018

### **Poděkování**

Na tomto místě bych rád poděkoval Mgr. et Mgr. Lence Špičanové, Ph. D. za cenné rady a věcné připomínky, které mi poskytovala během psaní této práce. Dále také své rodině a přátelům za neutuchající morální podporu

### **Prohlášení**

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracoval (pod vedením vedoucí diplomové práce) samostatně a uvedl jsem všechny použité zdroje.

V Hradci Králové dne 23. 7. 2018

.....

Podpis

## **Anotace**

Jakeš, Vojtěch. 2018. *Analýza působení soukromých vojenských společností v subsaharské Africe*. Hradec Králové: Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové. Diplomová práce.

Praktika využívání soukromého vojenského sektoru není výdobytek moderní doby, ale je spojena s dlouhou historií válčení od starověku po současnost. Předkládaná diplomová práce se zaměřuje na působení kontraktorů, jak jsou někdy moderní soukromé vojenské společnosti označovány, v regionu subsaharské Afriky. Ti se po skončení studenoválečného konfliktu dokázali transformovat v moderní, legálně existující společnosti, které dnes nabízejí služby od budování výcvikových center a ostrahu objektů a osob po zajišťování zpravodajských služeb, poskytování komplexních zbraňových systémů včetně jejich obsluhy a výuku na prestižních vojenských akademiích ve Spojených státech – a to vše po celém světě. SVS se dokázaly prosadit jako levný, efektivní, ale zároveň i nepředvídatelný a problematický partner v otázce vedení konfliktu. Stejně jako žoldněřům v druhé polovině 20. století se ani moderní SVS nedokázaly vyhnout přešlapům. Negativní ohlas na působení privatizovaného vojenského sektoru vyvolal zájem mezinárodního společenství o regulaci těchto aktérů. Regulační rámce a dohody jsou další oblastí, která je zkoumána v předkládané práci. Hlavním motivem je zjistit, jak se jednotlivé mezinárodní úmluvy zasadily o regulaci soukromého vojenského sektoru.

**Klíčová slova:** Soukromé vojenské společnosti, soukromé bezpečnostní společnosti, privatizace vojenství, SVS, mezinárodní regulace, národní regulace

## **Annotation**

Jakeš, Vojtěch. 2018. *Analysis of the operation of private military companies in Sub-Saharan Africa*. Hradec Králové: Faculty of Arts, University of Hradec Králové. Master's Degree Thesis

The practice of using the private military sector is not a modern age outcome, but it relates to the long history of warfare from antiquity to the present. This diploma thesis focuses on the work of contractors (as are modern private military companies sometimes referred to) in Sub-Saharan Africa. After the Cold War conflict, they were able to transform themselves into a modern, legally existing companies that today offers services from building training centres and security facilities to providing intelligence services, comprehensive weapon systems including their attendance and teaching at prestigious military academies in the United States - and all over the world. The PMC's has proven to be an inexpensive, effective, but also unpredictable and problematic partner in conflict management. Like the mercenaries in the second half of the 19<sup>th</sup>, even the modern PMC's failed in avoiding fouls. The negative response to the privatization of the military sector has prompted the international community's interest in regulating these actors. Regulatory frameworks and agreements are another area that is explored in the present work. The main reason is to find out how the various international treaties have endeavoured to regulate the private military sector.

Keywords: Private military companies, private security companies, privatisation of military, PMC, internatioanal regulations, national regulations

# Obsah

Úvod .....	10
<b>1 Teoreticko-metodologická část .....</b>	<b>13</b>
1.1 Pojem soukromá vojenská společnost.....	13
1.1.1 Definice soukromých vojenských společností.....	13
1.1.2 Typologie SVS.....	15
1.2 Metodologické ukotvení práce .....	16
1.3 Konstruktivismus jako teoretické uchopení SVS.....	17
<b>2 Vývoj privatizace válečnictví .....</b>	<b>19</b>
2.1 Vznik prvních soukromých vojsk .....	19
2.2 Působení žoldněřských armád ve středověku .....	20
2.3 Úpadek zájmu o soukromá vojska .....	22
2.4 SVS ve 20. století.....	23
<b>3 Regulace týkající se existence a fungování SVS.....</b>	<b>28</b>
3.1 Důvody pro regulaci fungování SVS .....	28
3.2 Mezinárodní právní normy a regulace .....	30
3.2.1 První dodatkový protokol k Ženevské úmluvě o ochraně obětí ozbrojených konfliktů, článek 47.....	31
3.2.2 Úmluva Organizace africké jednoty o odstranění žoldněřství v Africe 32	
3.2.3 Mezinárodní úmluva OSN o najímání, užívání, financování a výcviku žoldněřů.....	34
3.2.4 Dokument z Montreux (Swiss initiative).....	35
3.2.5 Mezinárodní pravidla (kodex) chování pro poskytovatele soukromých bezpečnostních služeb.....	37
3.3 Národní regulační rámce a normy.....	39
3.3.1 Angola.....	40
3.3.2 Gambie.....	40



3.3.3	Ghana .....	41
3.3.4	Jihoafrická republika.....	41
3.3.5	Keňa .....	42
3.3.6	Nigérie .....	43
3.3.7	Sierra Leone .....	44
3.3.8	Frankofonní státy v subsaharské Africe.....	44
3.3.9	Libérie, Mosambik, Namibie, Uganda a Zimbabwe.....	45
3.3.10	Spojené království.....	45
3.3.11	Spojené státy americké .....	47
3.4	Zhodnocení regulačních rámců .....	47
<b>4</b>	<b>Analýza fungování SVS .....</b>	<b>50</b>
4.1	Nejznámější SVS .....	50
4.1.1	Blackwater (Blackwater Worldwide/Xe Services/Academi) .....	50
4.1.2	Military Professional Resources Inc. ....	52
4.1.3	DynCorp (DynCorp International).....	52
4.1.4	ArmourGroup International .....	53
4.1.5	Executive Outcomes (EO) .....	53
4.2	Vybrané kontrakty SVS .....	54
4.2.1	Angola, Executive Outcomes .....	54
4.2.2	Sierra Leone, Executive Outcomes.....	55
4.2.3	Sierra Leone, Sandline .....	55
4.2.4	Libérie, DynCorp a Pacific Architects and Engineers (PAE).....	56
4.2.5	Súdán, DynCorp a PAE .....	56
4.2.6	JAR, různé společnosti .....	57
4.2.7	Somálsko, DynCorp.....	57
4.2.8	ACOTA, MPRI.....	57
4.2.9	Další mise OSN .....	58

4.3	Analýza působení SVS.....	58
<b>Závěr</b>	.....	<b>61</b>
<b>Použité zdroje a literatura</b>	.....	<b>66</b>
Prameny	.....	66
Literatura.....		72

## **Seznam použitých zkratek**

ACOTA – Africa Contingency Operations Training and Assistance

AFRC – Revoluční rada ozbrojených sil

AMIS – Mise AU v Súdánu

AU – Africká unie

CQB – boj na krátkou vzdálenost

DOS – Ministerstvo zahraničí USA

DRC – Demokratická republika Kongo

ECOMOG – Ecowas Monitoring Group

EO – Executive Outcomes

HRC – Rada pro lidská práva

ICoCA – Asociace mezinárodního kodexu chování

JAR – Jihoafrická republika

MPRI – Military Professional Resources, Inc.

OAJ – Organizace africké jednoty

OHCHR – Úřad vysokého komisaře OSN pro lidská práva

OSN – Organizace spojených národů

PAE – Pacific Architects and Engineers

RUF – Jednotná revoluční fronta

SAS Ltd. – Security Advisory Services Ltd.

SBS – soukromé bezpečnostní společnosti

SVS – soukromé vojenské společnosti

UNPD – Rozvojový program OSN

UNICEF – Dětský fond OSN

UNMIL – Mise OSN v Libérii

USA – Spojené státy americké

USD – americký dolar

WFP – Světový potravinový program

## Úvod

Soukromé vojenské společnosti (SVS) jsou soukromé firmy zabývající se válkou. Jejich primárním cílem je, stejně jako v každé jiné společnosti, generovat zisk. Především doba středověku je známá tím, že neexistovaly žádné početnější stálé armády a vládci jednotlivých zemí si v případě válek najímali námezdní neboli žoldnéřské vojsko. Žoldnéřské armády často nepocházely ze země, která byla v konfliktu zainteresována, a jejich motivací boj vyhrát byla čistě vidina zisku. Ne zřídka se stávalo, že nájemní vojáci z bojů prchli ještě před jejich koncem, a tak způsobili prohru toho, kdo si je najal. To byl jeden z důvodů, proč Machiavelli ve své knize *Vladař radí*, aby si králové budovali vlastní armády složené z obyvatel země, kterou by později bránili (Machiavelli 2007). S tímto stigmatem občas nespolehlivých vojáků ale koncept žoldnéřských armád přežil až do poloviny 20. let minulého století. V té době začaly vznikat nové a moderní SVS, jejichž nabízenými produkty byla přímá účast v boji, řešení logistiky, výcvik a mnohé další. Převážně váleční veteráni začali nabízet své služby cizím armádám, a to buď jako jednotlivci, nebo skrze společnosti, které zakládali. Stejně tak, jako ve středověku a pozdějších dobách, i v průběhu 20. století docházelo ke snaze regulovat tyto soukromé vojenské subjekty tak, aby byly lépe kontrolovatelné. Regulace, kterými je působení těchto firem usměrňováno, pocházejí jednak z řad jednotlivých států, které přímo zakazovaly vstup příslušníků SVS na svá území, nebo z činnosti mezinárodních organizací a sdružení. Vlivem kontroly se celkový počet působících společností zredukoval, avšak objem peněžních prostředků vynaložených na obchod s nimi se naopak zvýšil. Proto je potřeba se podrobně podívat na jednotlivé regulační rámce a posoudit, jaké změny reálně způsobily ve fungování SVS. Samostatnou kapitolou pro působení SVS je africký kontinent, kde mnoho takových společností nejen fungovalo, ale i vzniklo. Především tomuto regionu se předkládaná diplomová práce ve větší míře věnuje.

Cílem této diplomové práce je analyzovat působení soukromých vojenských společností na území Afriky a zodpovědět dvě výzkumné otázky:

1) *Jak jsou SVS v rámci mezinárodního i národního práva regulovány a jak na různé regulace reagovaly/reagují?*

2) *Jak se vyvíjelo působení SVS na africkém kontinentě v souvislosti s negativními předsudky, které jsou s jejich působením spojovány?*

Ačkoliv rozmach nových SVS je několik let starou záležitostí, zkoumané téma je stále důležité vzhledem k fungování národních armád jednotlivých států. Armáda hraje na černém kontinentě důležitou společenskou roli; síla jednotlivých afrických vlád je často odvislá od síly a akceschopnosti jejich armád. Zároveň zde působí několik různých misí OSN, množství nevládních organizací i dalších subjektů, které stále služeb SVS využívají. Z tohoto důvodu je potřeba porozumět změnám, které se v rámci působení soukromých vojenských společností odehrály.

Geograficky se diplomová práce vztahuje především na státy subsaharské Afriky, SVS ale působí prakticky po celém světě, proto se práce v menší míře věnuje i dalším regionům. Časová osa zkoumaného tématu je vymezena moderní historií vývoje SVS (přičemž součástí druhé kapitoly je vývoj SVS), tedy obdobím po druhé světové válce, až po současnost.

V předkládané práci je pro pochopení jednotlivých změn, které se ve fungování SVS odehrály, využita teorie konstruktivismu. Ta předpokládá, že zainteresovaní aktéři přizpůsobují své jednání podnětům, kterým jsou vystavováni. To v praxi znamená, že (v tomto případě SVS) reagují na změny spočívající v regulacích daných mezinárodním právem a různými dohodami o fungování SVS. Soukromé vojenské společnosti, jakožto firmy primárně generující zisk, jsou si svého postavení vědomy a snaží se přizpůsobovat změnám tak, aby nebylo ohroženo jejich fungování, potažmo i existence. Jako metodologický postup je v práci zvolena metoda více případové studie, kdy jsou zkoumány regulační rámce a kontrakty SVS působících v Africe. Předmětem zájmu je vyhodnocení toho, jak se po zkoumanou dobu proměnilo jejich působení.

Pro potřeby diplomové práce jsou jako zdroje použity knihy autorek a autorů, kteří se působením SVS zabývají. V českém a slovenském prostředí je to především Oldřich Bureš a Vendula Nedvědická (Bureš 2013; Bureš, Nedvědická

2011). Ti se věnují především společnostem z USA,<sup>1</sup> kde jich sídlí nejvíce z celého světa a taktéž většina příjmů SVS míří sem. Ze zahraničních autorů jde o Carlose Ortize (Ortiz 2010), který se ve své knize vyjadřuje k aktuálním problémům privatizace soukromého vojenského sektoru. Peter W. Singer (Singer 2003) je pak považován za jednoho z popularizátorů SVS v akademické sféře. Zdroj od Sarah Percy (Percy 2006) je využit především k pochopení mezinárodních regulačních rámců a jejich důsledků pro fungování SVS. Dalšími použitými zdroji jsou odborné články o působení SVS (Loven 2013; Kulíšek 2011), články zpravodajských serverů (BBC 2012; Reuters 2007) a následně i články, které se zabírají právním ukotvením fungování SVS (Francioni 2008).

Práce je kromě úvodu a závěru členěna do čtyř kapitol. První se věnuje definičnímu vymezení pojmů, typologickému zařazení jednotlivých SVS (včetně diskuze akademické sféry ohledně obtížné definice soukromých vojenských společností) a v neposlední řadě také metodologickému postupu (kterým je případová studie) a teoretickému přístupu konstruktivismu. Druhá kapitola se zabývá vývojem SVS a ve třetí kapitole autor představuje důležité regulace a normy, které byly s ohledem na fungování SVS přijímány. Ve čtvrté kapitole se autor věnuje jednotlivým soukromým vojenským společnostem, které působily v Africe, kontraktům, které byly uzavírány a tomu, jak se fungování SVS měnilo v návaznosti na přijímané regulační rámce. V poslední části práce – závěru – jsou shrnuty autorovy poznatky a zodpovězeny výzkumné otázky.

---

<sup>1</sup> USA je zemí, kde je největší koncentrace SVS a kam míří většina příjmů soukromého vojenského sektoru.

# 1 Teoreticko-metodologická část

V první kapitole se autor věnuje pojmu soukromá vojenská společnost, u kterého zkoumá různé definice a typologii SVS podle Petera W. Singera. Následně představuje metodologický postup a teorii konstruktivismu, kterou je možné využít k pochopení aktivit SVS.

## 1.1 Pojem soukromá vojenská společnost

### 1.1.1 Definice soukromých vojenských společností

Jak bylo zmíněno v úvodu této práce, outsourcing vojenských zdrojů není záležitostí moderní doby, ale již ve středověku bylo zvykem řešit válečné konflikty najmutím soukromých armád. Jak ale správně definovat, co všechno lze zařadit pod pojem soukromá vojenská společnost? V dnešní době se v literatuře rozlišují dva hlavní pojmy – soukromé vojenské společnosti a žoldnéři. Jednotliví autoři se shodují, že první zmiňovaná skupina znamená legálně fungující firmy, a naopak žoldnéři jsou spíše jednotlivci operující ne zcela legálním způsobem. Avšak SVS téměř každý autor definuje jinak. Například Carlos Ortiz je definuje jako „*legálně založené mezinárodní firmy nabízející služby, které zahrnují potenciál k systematickému uplatňování síly, a to vojenskými nebo polovojenskými prostředky, stejně tak jako služby posílení, transfery, usnadňování, zastrasování, nebo poskytnutí vědomostí svým klientům*“ (Ortiz 2010: 48). Simon Chesterman a Chia Lehnard ve své publikaci *From mercenaries to market: the rise and regulation of private military companies* definují SVS jako „*společnosti nabízející služby mimo svůj domácí stát s potenciálem použití smrtící síly, včetně výcviku a poradenství, které má významně ovlivnit jejich bojové schopnosti*“ (Chesterman a Lehnard 2007: 3). Poněkud kratší a obecnější definici představuje Peter W. Singer: SVS je „*obchodní organizace, která prodává profesionální služby spojené s oblastí válčení*“ (Singer 2007: 8), nebo Caroline Holmqvist: „*soukromá společnost, poskytující služby ofenzivního charakteru, které mají válečný charakter*“ (Holmqvist 2005: 13). Pro potřebu této práce autor přejímá definici Carlose Ortize. Ta totiž v plné míře vystihuje podstatu SVS tak, jak se s nimi v této práci bude zacházet, tedy jako s firmami, které poskytují nejen služby

ofenzivního charakteru, ale i poradenství v oblasti obrany, logistiky a dalších úkonů vojenské i nevojenské povahy.

S odlišným pohledem jednotlivých autorů na samotnou definici SVS se pojí i různá pojmenování těchto společností. Někteří autoři (a v mnoha případech i samy společnosti)<sup>2</sup> operují s názvy, které podle nich lépe vystihují podstatu a náplň práce jednotlivých firem, a proto se můžeme setkat s pojmy, jako jsou soukromá vojenská a bezpečnostní společnost (*private military and security company*), soukromá vojenská korporace (*private military corporation*), soukromá bezpečnostní společnost (*private security company*), soukromá vojenská firma (*private military firm*), dodavatelé vojenských služeb (*military service providers*), poradenské firmy zabývající se analýzou rizik (*risk consultancy firms*), vojenské podpůrné společnosti (*military support firms*) a některé další. Z jednotlivých názvů vyplývá, že se každá ze společností specializuje na jiné aspekty vedení vojenské operace. Podle Bureše se však především rozlišují soukromé bezpečnostní společnosti (SBS) a soukromé vojenské společnosti. SBS se soustředí na užší výčet aktivit, mezi které patří například ostraha supermarketů, bank a dalších budov, převoz peněz a ochrana před běžnou kriminální činností, jako jsou vloupání nebo krádeže (Bureš a Nedvědická 2011: 29–30). Pokud jde o nekonfliktní rovinu, je rozdíl mezi působením SVS a SBS snadno rozlišitelný. Rozeznat je však bude obtížné v rovině konfliktu. Co když například dojde k útoku na objekt hlídaný ostrahou, je možné rozlišit, zda ještě jde o pasivní obranu, nebo už aktivní účast v boji? Nelze proto striktně oddělovat normy působící na tyto subjekty na dvě skupiny (týkající se výlučně SBS, nebo SVS), když jednotlivá pravidla (regulující například právo nosit a užívat zbraň) mohou v různých situacích dopadat na obě tyto skupiny. Z tohoto důvodu jsou součástí analýzy v druhé kapitole i předpisy, které zdánlivě regulují pouze SBS. Obecně se ale dá říci, že mezi agendu vojenských společností navíc spadá specializovaný bojový výcvik nebo vojenské poradenství.

---

<sup>2</sup> Rozdíl v představování se jako soukromá vojenská nebo bezpečnostní společnost může hrát důležitou roli při snaze naklonit veřejné mínění na svou stranu (přestože v praxi je pak toto odlišení obtížně proveditelné, viz dále). Zatímco společnost vojenská bude spíše znamenat aktivní účast v bojových akcích, společnost bezpečnostní se pro veřejnost prezentuje jako subjekt využívající bojových prostředků pouze v případě obrany (Guzmedze 2006: 75).



### 1.1.2 Typologie SVS

Současné odvětví soukromých vojenských společností je stejně různorodé, jako mnoho dalších oborů podnikání. SVS nezahrnují pouze malé poradenské firmy, ale i mezinárodní korporace operující s obratem v řádech desítek miliard USD. Pro rozlišení firem poskytujících široké spektrum služeb se nejčastěji využívá typologie od Petera W. Singera, který podle výčtu poskytovaných služeb rozlišuje 3 typy SVS:<sup>3</sup>

- Společnosti poskytující přímou vojenskou podporu (*military provider firms*).
- Vojenské poradenské společnosti (*military consultant firms*).
- Společnosti zajišťující vojenskou podporu (*military support firms*).

Společnosti poskytující přímou vojenskou podporu prakticky slouží k zastupování úlohy armády. Poskytují personál, který má nahradit (nebo doplnit) méně zkušené, takticky znevýhodněné nebo neexistující jednotky státu, jenž služby SVS poptává. Ve vojenském smyslu se tyto firmy nacházejí v popředí bojiště. Jejich zaměstnanci se buď aktivně účastní boje v bojové linii, manipulují se speciální vojenskou technikou (bitevní vrtulníky apod.), nebo přímo velí jednotkám v boji. Klasickým příkladem tohoto typu firem jsou Executive Outcomes (EO), Sandline International,<sup>4</sup> SCI nebo NDF. Tyto společnosti sloužily například v Sieře Leone, Angole, Papui nové Guineji nebo Indonésii. Singer do této skupiny řadí i firmy, které poskytují vojenskou špionáž<sup>5</sup>, na kterou zadavatel technologicky nebo kapacitně nestačí (Singer 2003: 92–93).

Hlavním cílem této první skupiny SVS je poskytovat kompletní vojenskou podporu, která zahrnuje samotné jednotky a zařízení, ale i technologie a bojové know-how. Početně jsou tyto složky mnohdy slabší než jednotky zadavatele, ale jejich efektivita spočívá především v disciplinovaném výcviku, ve zkušenostech a v dovednosti odhadnout bojovou situaci. Na druhou stranu to je právě typ firem poskytujících přímou vojenskou podporu, který se zdá být nejvíce kontroverzní a přitahuje negativní pozornost. Proto byl tento druh SVS nejvíce ovlivněn

---

<sup>3</sup> Této typologii se někdy říká „hrot kopí“ (tip of the spear) podle kritéria vzdálenosti od bojiště (Bureš a Nedvědická 2011: 31).

<sup>4</sup> EO a Sandline International dnes již neexistují, avšak stále patří mezi nejznámější představitele soukromých vojenských společností. Sandline International přestala fungovat k 16. 4. 2004 a EO k 1. 1. 1999.

<sup>5</sup> Typickým představitelem tohoto druhu firem je AirScan, která byla najata na operace v Ugandě, Súdánu nebo Angole (O'Brian 1998).

regulacemi a z toho důvodu také často vystupuje pouze jako poradenská firma; podobně, jako se prezentovaly Spojené státy americké (USA) ve válce ve Vietnamu (Singer 2003: 94–95).

Dalším druhem firem jsou vojenské poradenské společnosti, jejichž primární nabídku tvoří poradenství, výcvik a restrukturalizace klientovy armády nebo odhad protivníka. Ačkoliv na bojišti přímo nepůsobí, jejich přítomnost může být znát skrze taktické a strategické přeorganizování původní armády, ta však potom nese zodpovědnost za výsledek boje. Klasickými představiteli jsou firmy Levdan, Vinnel a MPRI. Mezi těmito SVS je možné rozlišit ty, které se věnují strategickým problémům (například MPRI), nebo ty, které se věnují technické stránce (například SAIC). Zákazníci druhého typu SVS obvykle nevyžadují okamžitou akci v podobě asistence nebo posílení vlastní armády na bojišti, ale uzavírají dlouhodobé kontrakty. Zpravidla si tyto služby najímají státy, jejichž armády procházejí restrukturalizací. Výhoda najmutí SVS v tomto případě spočívá především v úrovni zkušeností, které většina jejich příslušníků má. Již zmíněná MPRI měla k dispozici tisíce bývalých důstojníků, a dokonce i čtyřhvězdičkové generály<sup>6</sup> (Singer 2003: 95–97).

Posledním typem SVS jsou společnosti zajišťující vojenskou podporu. Mezi činnosti, které poslední sektor soukromého vojenského průmyslu poskytuje, patří například logistická podpora, ostraha, zásobování, přepravní služby a další podobné aktivity. Tento sektor tvoří zásobovací řetězec mezi arénou konfliktu a okolním světem či jeho ostrahu. Ze všech tří uvedených skupin je tato nejrozsáhlejší nejen kapacitně, ale i vzhledem k peněžním tokům. Klientem společností třetího typu jsou strany zainteresované v dlouhodobých konfliktech nebo intervencích (Singer 2003: 97–98).

## 1.2 Metodologické ukotvení práce

Předkládaná práce má za cíl zodpovědět dvě výzkumné otázky položené v úvodní části. První se týká norem a regulací, které mají vymežit působení SVS. Zkoumány jsou regulace na mezinárodní i národní úrovni, které autor analyzuje. Autorovou snahou je zachytit hlavní body jednotlivých právních norem

---

<sup>6</sup> V případě Armády Spojených států amerických se jedná o druhou nejvyšší hodnost, hned po pětihvězdičkovém armádním generálovi. Ten však svou hodnost získává pouze ve stavu války, prakticky se proto jedná o nejvyšší hodnost.

a mezinárodních kodexů, a posléze je uvést do kontextu s fungováním SVS. Tím dojde k propojení s druhou výzkumnou otázkou, která se soustředí činnost SVS v praxi s ohledem na proměny vnímání soukromého vojenského sektoru v čase. V kapitole věnující se otázce působení SVS, se autor snaží odhalit možné změny v chování SVS, které by mohly být spojeny s regulacemi daného sektoru Proto se jako nejvhodnější metodologický postup pro tuto práci jeví metoda případové studie. Konkrétně autor využívá metodu *kontrastu kontextů*, kterou Karlas považuje za vhodnou pro analýzu zkoumané problematiky. Její smysl spočívá v tom, že „*napomáhá odhalení specifických rysů jednotlivých případů.*“ (Karlas 2008: 67) Určité omezení práce lze spatřovat v nemožnosti získat z dostupných zdrojů relevantní informace k veškerým aktivitám SVS, na druhou stranu je tato práce dle autora přínosná tím, že na fungování SVS pohlíží i z perspektivy regulačních rámců a norem. Drtivá většina tematické literatury se v dnešní době soustředí buď na působení SVS kdekoliv po světě, možnosti využívání SVS k mnoha účelům (včetně peacekeepingových misí), nebo pouze na právní ukotvení a další regulační rámce týkající se činností soukromého vojenského sektoru. Cílem tak není pouze odpovědět na předkládané otázky, ale podat ucelený přehled o existujících normách s jejich návazností na aktivity SVS.

### **1.3 Konstruktivismus jako teoretické uchopení SVS**

Teoretické uchopení SVS je velmi obtížné a v případě této práce se teoretické východisko nejvíce jeví jako zásadní pro naplnění cílů, přesto využitelné teoretické přístupy ke zkoumání SVS existují. Jedním z nich je například teorie legitimnosti násilí, jejíž hlavní myšlenka spočívá v tom, že pouze samotné státy mají legitimní monopol na výkon násilí. Takové myšlenky SVS svou činností odporují, a proto lze z hlediska této teorie považovat jejich aktivity za neopodstatněné. Autor práce však operuje s předpokladem, že násilí je vykonáváno kontraktory za smluvených podmínek, a v některých případech je zapojení SVS do násilí iniciováno dokonce samotnými vládami států.

Jako východisko pro hodnocení aktivit SVS autor v práci využívá teorii konstruktivismu. Konstruktivismus (též sociální konstruktivismus) je teoretický směr, jehož hlavním a nejznámějším představitelem je Alexander Wendt. Vhodnost použití této teorie spočívá především v podobnosti mezi jednáním v rámci mezinárodního prostředí, jak o něm mluví Wendt (a jiní), a interakcemi

mezi státy či jinými institucemi utvářejícími regulační rámec pro SVS a soukromými vojenskými subjekty.

Hlavní myšlenka konstruktivismu předpokládá, že mezinárodní vztahy se utvářejí s ohledem na to, jak je nastaven samotný mezinárodní systém. To znamená, že všechny státy, jež se svojí zahraniční politikou podílejí na tvorbě mezinárodních vztahů, mohou ovlivnit celkovou podobu mezinárodního prostředí. Jinými slovy se dá říci, že mezinárodní systém je soustavou na sebe reagujících subjektů, které svojí vzájemnou interakcí samotný systém opět utváří. Analogicky se lze tímto způsobem podívat i na chování SVS. Na jedné straně jsou jednotlivé státy a mezinárodní instituce, které právně řeší existenci soukromých vojenských subjektů, a na druhé straně to jsou SVS, které svými aktivitami reagují na vydané regulace. V tomto případě jde o značně asymetrický vztah, protože SVS nemusejí nutně disponovat velkou vyjednávací silou, avšak i takovou nevyrovnanost lze v mezinárodním prostředí nalézt, kdy na jedné straně stojí světové mocnosti disponující možností zmrazit jakékoliv jednání a na straně druhé slabší státy. Aby SVS požívaly lepší vyjednávací pozice, mají rovněž možnost (stejně jako menší státy v určitém geografickém subregionu) sdružit se do asociací, které by pak prakticky mohly debaty na téma jejich fungování reálně vést. Je nutné vzít v potaz i to, že pro vlády států, ve kterých SVS sídlí, může být jejich přítomnost prospěšná. Konkrétně mohou například prostřednictvím daní získávat podíl z prostředků, které firma dostane nasmlouvanými kontrakty. Dále z toho mohou mít státy prospěch i z hlediska prosazování dlouhodobých strategických cílů. Vlády států, ve kterých mají SVS sídlo, totiž mohou do určité míry tyto společnosti kontrolovat a ovlivňovat jejich působení.

Ačkoliv se může zdát, obzvláště když vezmeme v potaz předchozí typologické rozdělení, že každá SVS se soustředí na vykonávání odlišného druhu činností, mezinárodní i národní normy a regulační rámce se týkají působení všech SVS, na které dle obsažené definice daná norma dopadá.

## 2 Vývoj privatizace válečnictví

V této kapitole se autor věnuje historickému vývoji soukromého válečnictví, jehož znalost autor považuje za důležitou při snaze pochopit fungování moderních SVS, se kterými se lze setkat.

### 2.1 Vznik prvních soukromých vojsk

Podle Petera W. Singera je běžně opomíjen fakt, že z historického hlediska byla privatizace válečnictví docela běžnou praxí. Od starověkého Egypta po viktoriánskou éru v Anglii mělo každé impérium zkušenost s najímáním zahraničních jednotek různého druhu. To bylo dáno především tím, že výcvik a vybavení vojáka byly velice nákladné. V běžných podmínkách vlastnily zbraně pouze movité vrstvy obyvatelstva a profesionální státní armády neexistovaly. V případě konfliktu bylo logickým vyústěním takové situace najímání zahraničních armád, které již byly vybavené a vycvičené.

První historicky dochovaná písemná zmínka o najmutí soukromého vojska je z dob krále Šulgi z Uru okolo let 2094–2047 před Kristem.<sup>7</sup> Detailní informace existují o bitvě u Kadeše z roku 1294 před Kristem, kde byli součástí jednotek pod velením faraona Ramsese II. najmutí numidijsí vojáci. I v pozdějších dobách pouze malé množství států spoléhalo na vlastní armádu. Výjimkou byla například starověká Sparta, ale pro zbylé řecké městské státy bylo zvykem najímat si profesionály.<sup>8</sup> Kartágo bylo proslulé svou závislostí na žoldněřských armádách, což se mu vymstilo,<sup>9</sup> ale jindy naopak vyplatilo (Hannibal a jeho slavné tažení na Řím). Římská armáda postupně procházela vývojem; zprvu její základ tvořili rodilí Římané, jejichž řady byly doplněny o jednotky nájemných jezdeckých a střeleckých oddílů. Jak impérium rostlo, čím dál více jednotek armády tvořili žoldněři, šlo například o Nubijce, Baleárce, Galy nebo Ibeřany. Verbování rodilých Římanů bylo postupem času obtížnější, a později tvořilo armádu více Germánů než Římanů. Obdobně na tom byla i Byzantská říše (Singer 2003: 20–22).

---

<sup>7</sup> Ur bylo sumerské město nacházející se zhruba na území dnešního Iráku.

<sup>8</sup> Šlo například o krétské prakovníky, syrakuské hoplity nebo thesálskou kavalérii.

<sup>9</sup> V první punské válce se Kartágem najaté armádě nedostávalo smluvených finančních prostředků, a tak se vzbouřila. Kartágo pak muselo najmout nové vojsko, které jej mělo chránit před vzbouřenou první armádou.

Ve středověku sice kvůli feudálnímu systému existovaly stálé armády, avšak svou výzbrojí, disciplinovaností a zkušenostmi se těm žoldnéřským nemohly rovnat. Nájemní vojáci tak během bojů vyplňovali řady feudálních vojsk a specializovali se na sofistikovanější zbraně a metody boje.<sup>10</sup> Dalším problémem té doby bylo samotné nastavení vztahů ve společnosti. Poddaní, kteří od vládců získali pozemky na obdělávání, měli na oplátku poskytnout v případě nouze k dispozici svá vojska. Mnohdy to ale byli právě nižší šlechtici, proti kterým chtěl feudál bojovat, což mělo samozřejmě za následek růst poptávky po žoldnéřských armádách. Obvyklým jevem v té době byli i jednotlivci, kteří byli označováni jako *free lances*. Během konfliktu měli zajištěn příjem a možnost noclehu, ale po rozpuštění armády se z nich stávali bezdomovci bez obživy. Proto se začali seskupovat do tzv. kompanií.<sup>11</sup> Zprvu vznikaly, aby si vojáci navzájem vypomáhali, poskytovali si jídlo a prostředky a společně nacházeli zdroj obživy. Existence těchto seskupení postupně způsobila rozklad feudálního systému, který byl postaven na loajalitě a osobní cti; profesionální vojáci byli mnohonásobně efektivnější a ten, kdo je měl na své straně, se většinou těšil vítězství. Kompanie navíc začaly vytvářet něco, co bychom dnes nazvali marketingovou strategií. Šířily příběhy o své nebojácnosti a krutosti za účelem rozšířit povědomí o svých službách mezi potenciální zaměstnavatele a strach mezi své nepřátele na bojišti (Singer 2003: 23–25).

## 2.2 Působení žoldnéřských armád ve středověku

Důležitá část vývoje SVS se odehrála v Itálii. Městské státy neměly tolik obyvatel, aby část z nich mohla tvořit armádu. Bohatství plynoucí z obchodování jim však poskytlo značné prostředky pro udržování stálých vazeb s jednotlivými kompaniemi.<sup>12</sup> Aby nedocházelo k nárůstu moci soukromých armád, vyvinul se

---

<sup>10</sup> Například kuše, které nebyly považovány za vhodnou zbraň pro výše postavené členy společnosti, ale byly složité pro obyčejného rolníka. Později se jednalo i o první střelné zbraně, jejichž vlastníci zakládali cechy, kde bylo střeženo tajemství a umění používání střelného prachu.

<sup>11</sup> Mezi ty nejznámější patří například Bílá kompanie (La Compagnie Blanche) čítající mezi 5 a 6 tisíci muži, Velká katalánská kompanie s 10 000 vojáky, nebo Velká kompanie z Fra Moriale, která se 7 000 muži (Ortiz 2010: 14; Axelrod 2014).

<sup>12</sup> Tyto smlouvy se nazývaly *condottieri* podle italského výrazu *condotta* – smlouva. Obdobný anglický termín se občas používá pro označení SVS dnešního typu (*contractors* – kontraktoři) *Condotta* stanovovala délku a podmínky služby, sílu armády v počtu nasazených mužů nebo žold (Fullon 2013 :50; Percy 2007: 75).

důmyslný systém vybalancování, který byl postaven na odměňování úspěšnějších a loajálnějších kapitanů, a to například povýšením do aristokratických kruhů. Především v období míru však v praxi žoldnéřská vojska vyžadovala platby za ochranu měst a město, které platit odmítlo, bylo vyplněno. Z toho důvodu se Machiavelli (jak již bylo zmíněno v úvodu práce) proti těmto armádám vyhradil ve své knize Vladař. Konkrétně je považoval za „...*nedisciplinované, nespolehlivé a hamižné. Nedbajících zákonů božských, ani lidských.*“ (Machiavelli 2007: 93–94)

Dalšími známými žoldněři středověku byly švýcarské kompanie, jejichž služeb hojně využívala Francie a Vatikán. Obecně byly považovány za jedny z nejlepších jednotek v Evropě, a proto ve Francii vydržela tradice jejich najímání až do roku 1830, kdy byly nahrazeny Cizineckou legií. Ve Vatikánu lze potkat papežskou Švýcarskou gardu dodnes (Percy 2007: 73).

Najímání soukromých armád bylo ve středověku běžnou součástí téměř všech konfliktů. Aby se najatá vojska nevzbouřila, musela být pravidelně placena a žold nebyl zrovna zanedbatelnou částí státního rozpočtu. Podle Ortize se výdaje na armádu pohybovaly okolo 60 až 70 % z celého rozpočtu států. Takovými prostředky vládcí mnohdy ani nedisponovali, a proto se museli spoléhat na ochotu podřízených šlechticů podílet se na výdajích, obvykle výměnou za příslib podílu z válečné kořisti. Častokrát však využívali i služeb tzv. vojenských podnikatelů, kteří do najímání armád investovali vlastní prostředky a zároveň těmto jednotkám později veleli na bojišti. Mezi jejich nejznámější představitele svého času patřil Albrecht z Valdštejna, který se stal i jedním z nejbohatších lidí v Evropě. Albrecht se později stal vůdcem Imperiální armády Svaté říše římské a velel tak armádě o velikosti 60 000 mužů (Ortiz 2010: 17–18). Najímání schopných vojenských podnikatelů přinášelo své výhody, vražda Albrechta z první poloviny 17. století pouze dokazuje to, že představovali politické konkurenty pro tehdejší vládců. Nevyhnutelně tak postupem času ze strany evropských panovníků docházelo k pokusům omezit moc těchto podnikatelů. Vestfálský mír po třicetileté válce proto mimo jiné kladl význam na posilování státní suverenity, což mělo za následek počátek budování národních armád (Bureš, Nedvědicová 2011: 45).

## 2.3 Úpadek zájmu o soukromá vojska

Pro SVS je konec 18. století spojen s určitou mírou úpadku a nezájmu ze strany států o jejich služby, alespoň na evropském území. Jednou z příčin bylo rozšíření střelných zbraní a zjednodušení dosavadního systému střelby. Dříve náročnost obsluhy kuše či jiných střelných zbraní vyžadovala mnoholetou praxi a trénink, což si stát nemohl dovolit financovat. Proto se obracel na žoldnéře, kteří se na takové dovednosti specializovali. Zjednodušení mělo za následek významné ulehčení výcviku z hlediska časové náročnosti a nutných finančních investic. Najednou si stát mohl dovolit výcvik své vlastní profesionální armády, která na bojišti mohla být srovnatelně efektivní.

Další příčinou poklesu zájmu o služby SVS jsou napoleonské války po Velké francouzské revoluci, které z hlediska zkoumání SVS byly rovněž revoluční. Francouzská armáda totiž nebyla složena z najatých vojáků, ale šlo ve větší míře (než bylo zvykem) o francouzské obyvatele-vojáky. Ti se dokázali prosadit na bojištích v Evropě proti rakouským a pruským žoldněřským armádám, které v té době byly považovány za jedny z nejlepších dostupných jednotek. Vyšlo tak najevo, že obyvatelé pociťující patriotismus mohou být efektivnější vojáci než žoldněři bojující za peníze. Singer uvádí, že skončil fenomén válek králů a započala éra válek obyvatel (Singer 2003: 29).<sup>13</sup>

Najímání žoldněřských armád tím však neustalo, do začátku první světové války se neustále uzavíraly nové smlouvy. Avšak primárně už nebyli námezdní vojáci potřeba na evropských bojištích. Se začátkem kolonizace světa našly evropské státy v soukromých vojenských společnostech vhodné řešení svého problému s koloniální správou. Začátkem 19. století pak byly žoldněřské armády najímány téměř výhradně ke správě kolonií, která vyžadovala velký počet mužů na relativně dlouhé období. Využití SVS bylo v těchto případech dokonce méně nákladné než vyslání vlastní armády. Nejznámějšími představiteli SVS té doby byla britská a nizozemská Východoindická společnost, v Africe pak fungovaly United African Company, Compagnie Francaise de l'Afrique de l'Ouest a Société

---

<sup>13</sup> Singer rovněž hovoří o transformaci daňové politiky státu, kdy skončil desátkový systém a namísto něj byla zavedena daň. Ta sloužila k financování výcviku vojáků, k jejich žoldu. Být vojákem se stalo povoláním, které nově poptával stát, aby dostal závazku chránit své obyvatele. Dále je podle Singera toto období spjaté s koncem existence městských a dalších malých států, které neměly dostatek prostředků a obyvatel k tomu, aby mohly vycvičit vlastní armádu (Singer 2003: 29–30).



Commerciale Ouest Africaine. Smlouvy s nimi byly uzavírány nejen na ochranu koloniální říše, ale jejich obsah jim zaručoval i výsadní právo na obchod v zainteresovaném regionu, možnost budování armády a námořnictva, stavění pevností, uzavírání smluv, vyhlášení válečného stavu, kontrolu obyvatelstva nebo vydávání vlastních mincí. Již zmíněná britská Východoindická společnost měla v době kolonizace Indie (k čemuž byla pověřena britskou korunou) armádu čítající 150 000 vojáků a údajně velikostí a kvalitou loďstva převyšovala britské královské námořnictvo (Kinsey 2006: 38; Ortiz 2010: 20,22; Musah 2000: 17).

Za rozpad britské Východoindické společnosti mohlo hned několik faktorů; britská vláda zrušila její monopol na obchodování s Indií, což mělo za následek pokles zisků a později i bankrot. Zároveň se společnost nedokázala ubránit vzpouře v Indii, kde stále zastávala pozici správce, a na pomoc jí musela připlout britská armáda. Celkem ale existovala více než 250 let. Nizozemská Východoindická společnost přetrvala téměř 200 let, takže o jejich úspěchu nelze pochybovat. I později bude možné pozorovat tento trend, kdy se SVS nesoustředí pouze na státní aktivity, a to především v subsaharské Africe: V Belgickém Kongu na počátku 20. století téměř všechny firmy zabývající se těžbou kaučuku<sup>14</sup> disponovaly smlouvou s některou ze SVS. Rhodesii vládla soukromá společnost do roku 1924 a velká část Mosambiku byla kontrolována Niasskou a Mosambickou společností do 30. let minulého století (Singer 2003: 36–37).

## **2.4 SVS ve 20. století**

Začátkem 20. století už téměř žádná SVS velikosti Východoindické společnosti neexistovala. Systém státní svrchovanosti a monopolu na užití násilí na vlastním území se rozšířil téměř do celého světa a normy regulující existenci soukromých vojenských sil nabývaly na síle. Bývalí příslušníci se nechali najímat rebelskými skupinami nebo firmami operujícími v nestálých oblastech států Latinské Ameriky, v Číně nebo později v Africe. Za dob dekolonizace našli tito novodobí žoldnéři své uplatnění například během války v Kongu (1960–1964), kde byli najímáni těžebními společnostmi, které podporovaly secesi regionu Katanga. Patřili mezi ně například Bob Denard, Mike Hoare, Bob McKenzie nebo Jean

---

<sup>14</sup> Jehož těžba v té době byla v Kongu velmi rozšířená.

Schramme (v této oblasti šlo o proslulé a nemilosrdné vojáky).<sup>15</sup> Působení těchto žoldáků s sebou neslo téměř mytickou auru, a to i přesto, že se jednalo (ve srovnání s kompaniemi středověku) pouze o jednotlivce, maximálně několika členné skupiny. Jako vysvětlení jakési renesance užívání soukromých vojenských sil lze označit mnoho faktorů. Musah uvádí například „že lidské i finanční náklady které vznikly multilaterálními intervencemi ve zdánlivě nekonečných občanských válkách způsobily intervenční únavu i u států, které jinak tyto intervence podporovaly. Jako další důvod je možné vidět proliferaci konfliktů s nízkou intenzitou po celém světě, jež rozšířily peacekeepingové mise na maximální možnou úroveň.“ (Musah 2000: 2) Jedinou možností, jak snahy o udržení míru posílit, bylo najmutí SVS. Francis dále uvádí, že dalšími příčinami velkého zájmu o služby žoldnéřských armád byly ohrožení vládních režimů, snaha svržených vojenských diktátorů o znovuzískání moci nebo touha pokořených prezidentských kandidátů, kteří poptávali jejich služby za účelem udržení statu quo nebo zisku moci (Francis 1999: 320–321). Podle Bureše se často opomíjí fakt, že najímány nebyly pouze SVS, ale i příslušníci armád mnoha států v Africe. Jejich vládci své jednotky propůjčovali spřáteleným režimům v nesnázích. Například Maroko poskytlo své jednotky na podporu Mobutuova režimu v Zaire a Mobutu později poskytl své nejlepší jednotky na podporu rwandského prezidenta Habyarimany (Bureš, Nedvědická 2011: 52).

---

<sup>15</sup> Bob Denard (vlastním jménem Gilbert Bourgeaud) se osobně účastnil několika konfliktů. Svou kariéru začal u francouzského námořnictva v bojích v Indočíně, poté byl jako člen marocké policie odsouzen v souvislosti s připravovaným pučem proti tehdejšímu předsedovi vlády. Krátce po propuštění odešel do Afriky, kde působil jako profesionální žoldněř do roku 1995. Jeho služeb využila odštěpenecká vláda v Katanze, poté za svobodného Konga bojoval na straně levicových povstalců a pak opět na straně odštěpenecké vlády – vždy šlo o toho, kdo zaplatil nejvíc. Později měl za úkol vycvičit kmenové náčelníky bojující proti jemenské vládě (1963), v roce 1977 se účastnil neúspěšného puče v Beninu a nejčastěji je spojován se čtyřmi státními převraty na Komorách (1975–1995). V roce 1995 byl zatčen a ve Francii v roce 1999 zproštěn obžaloby (měl zabít prezidenta Ahmeda Abdullaha). Je považován za jednoho z nejznámějších novodobých žoldněřů a například Francis ho nazývá „nejnotoričtějším africkým psem války“ (Francis 1999: 320; Bureš, Nedvědická 2011: 49–50; The Telegraph 2007; BBC News 2006).

Dalším nechvalně proslulým žoldněřem je „šílený Mike“ Mike Hoare, který v 60. letech působil se skupinou *les affreux* (hrozni) na území Belgického Konga. Rovněž se účastnil puče v Beninu v roce 1977 a podílel se na puči na Seychelách, kde byl při odletu zatčen a odsouzen k 10 letům vězení.

Spolu s dalšími jmenovanými tito novodobí žoldáci velkou měrou přispěli k negativnímu vnímání problematiky najímání soukromých vojenských sil a byli tak nepřímými iniciátory novodobých zákazů využívání SVS (The Economist 2002; Ortiz 2010: 34; Singer 2001: 191).

Během studené války začínaly vznikat první skutečné firmy zabývající se privatizací válčení. Ortiz považuje za prvního přímého předchůdce dnešních SVS britskou Watchguard International Ltd., která byla založena v roce 1967 Davidem Stirlingem. Specializací této firmy bylo z počátku poradenství v oblasti výcviku, a později se specializovala na boj proti pučům.<sup>16</sup> Zakázky pak získávala především v arabských a afrických státech. Další britskou firmou byla Control Risks (nyní Control Risks Group) a Security Advisory Services Ltd. (Ortiz 2010: 37–38).<sup>17</sup> V USA pak vznikly první SVS v souvislosti s válkou ve Vietnamu, kde se v podstatě civilisté podíleli na přepravě vojáků na bojiště a dodávání různého vojenského vybavení (Benicsák 2012: 7). Příkladem firem, které ve Vietnamu operovaly, jsou Booz Allen Hamilton nebo Vinell. Další známé společnosti z USA jsou ArmourGroup International (dříve Defence System Ltd.) nebo Military Professional Resources, Inc. (MPRI) (Bureš, Nedvědická 2011: 53).

Ke skutečnému a doposud trvajícím nárůstu počtu SVS došlo v souvislosti s koncem studené války. Především rozvoj soukromých vojenských sil v Africe spojuje Musah se čtyřmi důvody. V důsledku porážky USA ve Vietnamu byla téměř celá generace amerických a dalších západních generálů přesvědčena, že nasazování amerických pozemních sil v zahraničních konfliktech je chybou, protože úmrtí vojáků znamená špatnou publicitu. Vzrůstající negativní veřejné mínění v tradičně intervenujících státech ohledně umístění vlastních jednotek na cizím území s sebou neslo neochotu nadále intervenovat (1). Západní mocnosti byly po dobu 150 let schopné vojensky zasáhnout kdekoliv a kdykoliv jim to přišlo vhodné (aniž by byly omezovány domácí politikou). Tato možnost ale byla v průběhu studené války pozastavena, protože kdekoliv hrozilo střetnutí se s východním blokem, což by mohlo nést následky. Po pádu Berlínské zdi se možnost intervenování vrátila, avšak pouze do té míry, dokud bude spravedlivě obhajitelná před veřejností, beze ztrát na životech a s minimálními ztrátami

---

<sup>16</sup> Tento typ výcviku spočíval v ochraně proti atentátům, v zakládání provizorního ústředí a v prostředcích nouzové komunikace, skrze které mohl stávající establishment znovu získat kontrolu.

<sup>17</sup> SAS Ltd. neměla příliš dobrou pověst, a nepatří ani mezi nejúspěšnější SVS. Založil ji bývalý žoldněř John Banks, aby mohl zaměstnat více lidí. Jeho inzeráty lákaly na „zajímavou práci v zahraničí“, konkrétně pak na boj po boku Národní fronty za osvobození Angoly.

materiálu (2). To je pochopitelně daleko snazší s pomocí SVS.<sup>18</sup> Třetí příčina k návratu SVS je poněkud složitější, ale lze ji zobecnit na vznik bezpečnostního vakua (3),<sup>19</sup> které se SVS jako firmy orientující se na zisk snaží vyplnit. Afrika je navíc kontinent velmi bohatý na nerostné zdroje, ke kterým se západní státy chtěly dostat. Prostředí pro těžbu ale bylo velmi nestabilní, a aby si nadnárodní těžební organizace zajistily bezpečný přístup ke zdrojům, nemohly se spoléhat na ochranu od domácího státu. Proto si našly cestu k SVS (4), kterým platily vytěženými zdroji (Musah 2000: 3–4).

Ani najímání cizích příslušníků do státních armád dnes nevymizelo. V ruské armádě je stále téměř 30 000 příslušníků států bývalých sovětských republik, ve Francii je slavná Cizinecká legie – jedna z nejelitnějších jednotek na světě, Ghurkové jsou nepálští vojáci najímaní britskou a indickou vládou a Spojené arabské emiráty spoléhají téměř výhradně na vojáky z Ománu, Jemenu, Jordánska, Pákistánu a Velké Británie (Singer 2003: 37–38). Počty kontraktorů, kteří jsou v moderní době zainteresováni v některém z konfliktů, se neustále zvyšují. Během první války v Perském zálivu byl poměr příslušníků SVS ku vojákům národních armád 1:100. V roce 2008 se tento poměr vyrovnal na 1:1, přičemž počet jednotek ze soukromého sektoru působících na Blízkém východě byl odhadován na 174 tisíc. Příjem SVS od roku 1990 do roku 2000 vzrostl téměř na dvojnásobek a počet konfliktů, kterých se kontraktori účastnili se z 15 mezi

---

<sup>18</sup> Howe uvádí, že soukromé vojenské síly mohou začít provádět operace rychleji než intervenční vojsko složené z armád několika států. Nesou méně politické zátěže, především když dojde ke ztrátám na životech. Mají jasnější a lépe koordinované velení, lepší vybavení, trénink a zkušenosti se spoluprací, než mají ad hoc složené mezinárodní síly, a dokonce mohou vyjít i levněji než vyslání mezinárodních sil (Howe 1998: 308–309).

<sup>19</sup> Tato příčina je založena na myšlence neoliberalismu, kde je hlavním tahounem soukromého kapitálu jeho snaha se dostat k zakázkám, ve kterých byl tradičním hráčem stát. V dnešní době je však stát tak přetížen dalšími aspekty své domácí politiky a vzrůstající poptávkou po zaručení blahobytu ze strany obyvatel, že se soukromé společnosti dokázaly prosadit na poli vězeňské ostrahy, obecné bezpečnosti, zpravodajských služeb nebo v zajišťování územní integrity. Tento nárůst je více evidentní ve státech periférie. Soukromý sektor tuto práci dokáže zajistit levněji, rychleji a v mnoha případech i přesněji, než by to zvládl státní aparát. Dále tento důvod zahrnuje i argument o konci studené války. V důsledku masivního odzbrojení a stáhnutí světových velmocí z ideologicky spřízněných režimů (které byly stabilní převážně kvůli finanční a materiální podpoře ze zahraničí) se zvýšila nestabilita v celém regionu. Spolu s chudobou, korupcí politických špiček a ekonomickým, etnickým a náboženským třením to mnohdy vedlo ke kolapsu celého státu. Tento jev je nazýván, jak je uvedeno výše, bezpečnostním vakuem. Žoldnéřské organizace, ať už v podobě menších uskupení, nebo modernějších SVS, se jevily jako jediné možné východisko k ukončení konfliktu, do kterého se mezinárodnímu společenství nechtělo přímo zasahovat.

lety 1950 až 1989 zvýšil na 80 mezi lety 1990 až 2000 (Pattison 2011: 133; Leander 2005a: 806)

Z výše uvedeného je patrné, že žoldnéřství je součástí lidských dějin velmi dlouho a sehrálo důležitou roli ve vývoji k dnešní společnosti. Prošlo si fází, kdy nájemní vojáci pouze doplňovali armádu jako specialisté na konkrétní zbraně, přes období, kdy byly najímány celé soukromé armády mající za úkol porazit protivníka, až po dnešní dobu, kdy je škála jejich činností velmi široká – od poskytování výcviku, přes ochranu objektů, po samotnou účast v boji.

### **3 Regulace týkající se existence a fungování SVS**

Z předchozí kapitoly vyplývá, že poptávka po službách soukromého vojenského odvětví je součástí historického vývoje a jeho potřeba se dá předpokládat i v budoucnu. Ačkoliv počet SVS a dosah jejich aktivit stále roste, jejich právní ukotvení je na mezinárodní úrovni poněkud opomíjeno. Z toho důvodu není legalita jejich fungování zcela čitelná a jednoznačná (Kinsey 2006: 134). V této kapitole se autor věnuje důležitým mezinárodním úmluvám, dokumentům s mezinárodním přesahem a národním regulacím, které se týkají fungování SVS.

#### **3.1 Důvody pro regulaci fungování SVS**

Bureš trefně odkazuje na rozlučkový projev prezidenta Eisenhowera k americkému lidu z roku 1961, v němž varuje před nebezpečím spočívajícím v podcenění významu a vlivu vojenskoprůmyslového komplexu, který by bez dostatečného dohledu a regulace mohl ohrozit základní lidské svobody a demokratické procesy (ve Spojených státech amerických). Hlavním důvodem pro regulaci SVS je nárůst negativních zkušeností s aktivitami některých SVS od počátku 90. let, které spočívaly především v porušování lidských práv, zbrojních embarg a střelení do civilistů (Bureš 2009: 85–86). Je však nutné vzít v potaz rozdíl mezi vojenskoprůmyslovým komplexem studenoválečné doby a dnes existujícími SVS, a především i to, že zmíněné incidenty jsou vzhledem k celkovému počtu operací a objemu investovaných finančních prostředků spíše výjimkou než pravidlem (Bureš, Nedvědícká 2011: 161). Na druhou stranu k podobným incidentům docházelo nejen v soukromém sektoru. Janaby hovoří o tom, že i členové peacekeepingových misí porušovali lidská práva v Somálsku, Kongu, Mosambiku, Bosně, Kosovu nebo v Kambodži (Janaby 2015: 88). Výše zmíněné incidenty jsou hlavními důvody, proč by fungování SVS mělo být předmětem kontroly, která by měla zajistit, aby:

- 1) působení SVS nemělo negativní vliv na mír, bezpečnost a řešení konfliktů;
- 2) využití služeb SVS bylo legální a legitimní a aby nepoškozovalo lidská práva;
- 3) aktivity SVS nepodkopávaly vládní politiku;
- 4) SVS nezpůsobovaly ekonomické ztráty svým zadavatelům;
- 5) byly zodpovědné za své jednání a za aktivity svých zaměstnanců;

- 6) aktivity SVS byly co nejtransparentnější;
- 7) SVS rozlišovaly mezi legálními a nelegálními aktivitami;
- 8) garantovala, že SVS nebudou žádným způsobem podkopávat státní suverenitu (Kinsey 2006: 135).

Z uvedeného však nevyplývá, jak by regulace měly vypadat, jakou by měly mít formu a kdo by měl být jejich vymahatelem. Dnes je možné se setkat se dvěma přístupy k regulaci SVS, tím prvním je snaha o zrušení veškerého soukromého sektoru, popsána v knize S. Percy.<sup>20</sup> Druhým je pak regulační přístup, jehož cílem je eliminace negativních dopadů fungování SVS.

Normy ukotvující existenci a fungování SVS je možné rozdělit na právo mezinárodní a právo domácí. Mezinárodní právo lze pro účely této práce chápat jako soubor všech existujících norem, které byly přijaty mezinárodním společenstvím, mezinárodní dohody či úmluvy. Je však důležité rozlišovat, který z regulačních zdrojů je právně vymahatelný a který má pouze doporučující charakter. V právním systému každého státu pak může být existence SVS a fungování soukromého vojenského sektoru ovlivněno zákony, vyhláškami a dalšími právně závaznými předpisy; jejich vymahatelnost je ale na rozdíl od mezinárodního práva bezproblémová pouze v domovském státě.

Pro komplexní uchopení dosahu těchto norem je nutné neomezovat se pouze na jazykový význam textu. Krahnann píše, že veškeré mezinárodní i vnitrostátní právo podléhá mnoha interpretacím, které jsou závislé na historickém, sociálním a současném kontextu, ve kterém jsou uplatňovány (Krahnann 2012: 346). Phillips a Grattet tvrdí, že obecná i abstraktní povaha mezinárodních právních textů vyžaduje jejich interpretaci, aby mohly být uplatňovány na případy z reálného života. Tento výklad je závislý na několika faktorech:

- a) prostý jazykový význam zákona,
- b) úmysl zákonodárců,
- c) cit soudců pro vyvážení sociálních zájmů chráněných zákonem a
- d) precedenty (Phillips, Grattet 2000: 569).

---

<sup>20</sup> Percy popisuje 6 důvodů, kterými zastánci zrušení SVS argumentují. Nejdůležitější z nich je jejich přesvědčení o tom, že privatizace užití síly je nepřípustná. Více viz Percy 2007: 26–28.

Problematické může být i rozlišení, kdy má právní text za cíl omezit pouze žoldnéřství a kdy je jeho účelem zcela zakázat aktivity všech SVS.

### **3.2 Mezinárodní právní normy a regulace**

Moderní SVS poskytující širokou škálu produktů prošly vývojem, který je nutně jejich součástí. Při zkoumání právních regulací je proto nutné vzít v potaz historický vývoj působení SVS, potažmo i osamocených žoldnéřů. V kontextu použité teorie lze předpokládat, že SVS dnešního typu by bez výraznějších legislativních zásahů nevznikly v takové podobě, v jaké operují, a doposud bychom se setkávali s osamělými žoldnéři nebo menšími skupinami. Z toho důvodu je nutné se seznámit se všemi důležitými právními dokumenty, které vývoj SVS do jejich současné podoby ovlivnily.

Na úrovni mezinárodních regulací soukromého vojenského sektoru existují dvě hlavní linie možnosti regulace. První jsou právně vymahatelné dokumenty přijaté uvnitř mezinárodních organizací, například Valným shromážděním nebo Radou bezpečnosti OSN, které odsuzují nebo zavrhuje užití žoldnéřství.<sup>21</sup> Mezi nejznámější mezinárodní regulační dokumenty patří Úmluva Organizace africké jednoty (OAJ, dnes již Africká Unie – AU) o odstranění žoldnéřství v Africe (OAU Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa), článek 47 Prvního dodatkového protokolu Ženevských úmluv (dále jen „článek 47“) a Úmluva OSN o najímání, užívání, financování a výcviku žoldnéřů (International Convention Against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries), která úzce navazuje na definici žoldnéřů obsaženou v článku 47 (Percy 2007: 169). Drews uvádí, že během dekolonizace se na straně koloniálních mocností objevili již zmínění nechvalně proslulí žoldnéři, a proto se africké státy rozhodly prosadit ve Valném shromáždění OSN agendu, která by je určitým způsobem regulovala. Nicméně problém přijatých rezolucí byl, že pojem žoldněř v nich nebyl řádně definován (Drews 2007: 331–332).

---

<sup>21</sup> Ačkoliv tyto rezoluce nejsou právně závazné, nastiňují postoj jednotlivých států i mezinárodního společenství jako celku k dané problematice.



### 3.2.1 První dodatkový protokol k Ženevské úmluvě o ochraně obětí ozbrojených konfliktů, článek 47

Nedostatečné definování pojmu žoldněřství změnil až článek 47, který je i přes kritiku považován za skutečně první právní dokument týkající se žoldněřství. Patří ke třetí části dodatkového protokolu Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů z roku 1949 (přijat byl v roce 1977 a účinný je od roku 1978), jehož cílem bylo definovat kombatan<sup>22</sup> a válečné zajatce; přidělit jim statut a s ním spojená práva. Především ale obsahuje definici žoldněře, kterým je osoba jež:

*„a) je speciálně najata v místě nebo v zahraničí k tomu, aby bojovala v ozbrojeném konfliktu;*

*b) skutečně se přímo účastní nepřátelských akcí;*

*c) svoji účast v nepřátelských akcích motivuje hlavně osobním ziskem a stranou v konfliktu nebo jejím jménem je jí skutečně slíbena materiální odměna podstatně převyšující odměnu slíbenou nebo placenou kombatan<sup>22</sup> podobných hodností a funkcí v ozbrojených silách této strany;*

*d) není občanem strany v konfliktu ani nemá trvalé bydliště na území kontrolovaném stranou konfliktu;*

*e) není příslušníkem ozbrojených sil strany v konfliktu;*

*f) nebyla vyslána státem, který není stranou v konfliktu k plnění oficiálních úkolů jako příslušník jeho ozbrojených sil.“* (Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů ze dne 12. srpna 1949: první dodatkový protokol, článek 47)

Aby bylo možné některou osobu označit za žoldněře, je nutné, aby byla kumulativně naplněna všechna uvedená kritéria (Janaby 2015: 93). Důležité je zmínit, že článek 47 v žádném případě nezakazuje žoldněřství a nečiní z něj zločinný akt. Pouze stanovuje, že osoba vyhovující definičním požadavkům nebude požívat stejná práva jako kombatan<sup>22</sup> nebo válečný zajatec (Tonkin 2011: 174). Petersohn doplňuje, že definice žoldněře je v tomto případě poněkud vágní

---

<sup>22</sup> Jako kombatan<sup>22</sup> je v mezinárodním humanitním právu označena osoba, která je příslušníkem trvalých ozbrojených sil státu (vyjma duchovenstva a zdravotnického personálu) a je oprávněna bojovat a účastnit se nepřátelských akcí. Od civilního obyvatelstva se zpravidla odlišují nošením uniformy a zbraně na viditelném místě, legálně mohou být cílem útoku (Jukl 2007).

a účelová, aby měla trhliny (Petersohn 2014: 480).<sup>23</sup> Především jde o výklad části pod písmenem e), která umožňuje být členem ozbrojených složek států, ale ne jiných aktérů konfliktu a části pod písmeny b) a f), které umožňují najímání zahraniční poradců.<sup>24</sup> Definice vznikla tak, aby z ní byli vyloučeni dobrovolníci bojující za ideologické důvody (jiná než finanční motivace) nebo cizinci bojující v armádě jiného státu, například Ghurkové v britské armádě, nebo příslušníci francouzské Cizinecké legie (proto nemůže být příslušník ozbrojených sil žoldněř (Drews 2007: 333). Dalším problémem této definice je to, že zahrnuje pouze mezinárodní ozbrojené konflikty, včetně ozbrojených konfliktů při výkonu práva obyvatel na sebeurčení vůči koloniální vládě, vůči okupaci cizího státu a vůči rasistickému režimu. Někdo tak může vznést námitku, že v občanské válce, která je považována za katalyzátor růstu přítomnosti SVS, je užití sil žoldněřů přijatelné (Clever 2000: 132).<sup>25</sup>

### 3.2.2 Úmluva Organizace africké jednoty o odstranění žoldněřství v Africe

Úmluva OAJ o odstranění žoldněřství byla přijata rovněž v roce 1977 a vstoupila v platnost v roce 1985. K 15. 6. 2018 ji podepsalo 36 států a 32 států ji ratifikovalo. Poslední takovou zemí je Guinea-Bissau (AU 2017).<sup>26</sup> Podle této úmluvy je žoldněřem každý, kdo není občanem státu, proti kterému jsou jeho činy vedeny, a kdo je zaměstnaný, najatý nebo vědomě spojený s osobou, skupinou nebo organizací, jejíž cílem je:

- 1) svrhnout silou zbraní nebo jakýmkoliv jinými prostředky vládu daného člana OAJ;
- 2) podkopávat nezávislost, územní celistvost nebo normální fungování institucí daného státu;

---

<sup>23</sup> Cassese podotýká, že i další zmíněné regulační rámce (především ale úmluva OAJ) mohou sloužit i k tomu, aby některé země chránily své zájmy. Konkrétně má na mysli africké státy, které se vytvořením mezinárodního práva chrání proti útokům ze strany žoldněřských armád, ale zároveň si uchovávají možnost takové armády používat (Cassese 1980: 11).

<sup>24</sup> Proč se z právního hlediska nemůže jednat o skuliny vysvětluje Sarah Percy ve své knize *Mercenaries: The History of a Norm in International Relations* z roku 2007, str. 171–176).

<sup>25</sup> Na druhé straně Cleaver rovněž tvrdí, že samotné definiční body článku jsou značně problematické vzhledem ke své neurčitosti, avšak zdá se, že špatně rozumí potřebě naplnit všechna kritéria definice před tím, než lze někoho označit za žoldněře (Clever 2000: 133).

<sup>26</sup> Status List on Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa.

3) blokovat jakýmkoliv prostředky aktivity kteréhokoliv národně osvobozenického hnutí uznaného OAJ (Bureš, Nedvěďická 2011: 22).

Na rozdíl od článku 47 úmluva dále uvádí, že zločin žoldnéřství je spáchán všemi jednotlivci, skupinami, zástupci státu nebo samotnými státy, kteří se ozbrojeným násilím snaží zvrátit proces sebeurčení, stabilitu regionu nebo územní celistvost státu a vykonávají následující akty:

*„a) uschovává, organizuje, financuje, pomáhá, vybavuje, cvičí nebo jakýmkoliv jiným způsobem zaměstnává skupiny žoldnéřů;*

*b) získá, upíše nebo se pokusí upsat některou ze zmíněných skupin;*

*c) umožňuje, aby činnosti uvedené v odstavci a) byly prováděny na jakémkoliv území spadajícím pod jeho jurisdikci nebo na jakémkoliv místě pod jeho kontrolou, nebo nabídne zařízení pro přepravu, transport nebo jiné operace výše uvedených sil.“* (Mezinárodní výbor Červeného kříže)

Účelem této úmluvy je snaha „eliminovat pohromu, kterou žoldnéři prezentují“. Na rozdíl od článku 47 konkrétně nespecifikuje konflikty, které by jí měly být ovlivněny, a zmiňuje pouze ozbrojené konflikty, což lze považovat za účelové (Drews 2007: 333).

Působnost (dnes již) AU sice nemá takový dosah jako rezoluce OSN nebo Ženevské úmluvy, avšak vzhledem ke geografickému vymezení této práce je to regulace významná. Gwatiwa se zamýšlí nad tím, proč v Africe, která je spolu s Irákem a Afghánistánem největším působištěm SVS, neexistuje novější a vhodnější forma regulací. AU se navíc nepodílela na tvorbě dokumentu z Montreux nebo mezinárodního kodexu chování soukromých poskytovatelů bezpečnostních služeb (což jsou nezávazné dokumenty o chování SVS, které se společnosti zavázaly splnit), a ani s nimi nechce být spojována. Skutečnost, proč nejsou přijímány novější normy Gwatiwa vysvětluje tím, jak spolu jednotlivé části AU spolupracují. Jedním z orgánů AU je Komise pro mezinárodní právo, jejímž úkolem je provést revizi všech úmluv OAJ, a udělat je aplikovatelné pod AU. Nicméně tato instituce nemá dobré vztahy s Ředitelstvím pro mír a bezpečnost, které úzce spolupracuje s bezpečnostními partnery AU. S ním navíc příliš nespolupracuje ani Právní rada, a tak je obtížné najít konsenzus mezi jednotlivými orgány AU. Mimo to Ředitelství pro mír a bezpečnost považuje SVS za žoldnéře,

což nasvědčuje tomu, že novější forma regulace soukromého vojenského sektoru není v agendě AU prioritou (Gwatiwa 2016: 69,76).

### **3.2.3 Mezinárodní úmluva OSN o najímání, užívání, financování a výcviku žoldnéřů**

Tato úmluva byla přijata v roce 1989 a v platnost vstoupila v roce 2001 (Palou-Loverdos, Armendáriz 2011: 60), a ačkoliv vychází z článku 47, její definiční rozsah je o něco širší a podle některých autorů je její pokrytí problematiky žoldnéřství aplikovatelné i mimo rámec ozbrojených konfliktů. Úmluva definuje žoldnéře (kromě splnění kritérií a) až e) článku 47) jako jedince, který i v každé další situaci mimo ozbrojený konflikt:

a) je speciálně vycvičený v místě konfliktu nebo v zahraničí za účelem účastnit se ve smluveném aktu násilí zaměřeného na:

- 1) svržení vlády nebo jiné podryvání ústavního pořádku státu, nebo
- 2) podryvání územní celistvosti státu;

b) je motivován účastnit se této činnosti především touhou zajistit si významný soukromý zisk a je pobízen slibem nebo úplatou materiální povahy;

c) není občanem ani příslušníkem státu, proti kterému je takový akt zaměřený;

d) nebyl vyslán žádným státem na oficiální pracovní cestu a

e) není členem ozbrojených složek státu, na jehož území se akt odehrává (Drews 2007: 331).

Hlavním přínosem definice OSN je významné pojmové objasnění toho, kdo je žoldněř, a především ukončení diskuzí ohledně toho, zda se pojem žoldněř týká pouze mezistátních konfliktů a válek za národní osvobození. Bureš zmiňuje, že určitým projevem nedokonalosti této regulace je, že vstoupila v platnost až 12 let po jejím sepsání, což je dlouhá doba na to, že k její platnosti v mezinárodním právu byla zapotřebí ratifikace pouze 22 členských států (je závazná pouze pro ty státy, které ji ratifikovaly). V současné době tuto úmluvu ratifikovalo 35 zemí, přičemž ani jedna z nich není členem Rady bezpečnosti OSN.<sup>27</sup> Stejně tak jako u úmluvy OAJ žoldněřům není přiznán status válečného zajatce a s tím spojená práva, a navíc úmluva vyžaduje obvinění těchto osob ze

---

<sup>27</sup> Ani jedna z 5 členských zemí Rady bezpečnosti OSN v současné době tuto úmluvu nepodepsala (United Nations Treaty Collection 2018).

zločinu žoldnéřství na území té země, která úmluvu ratifikovala. Na rozdíl od úmluvy OAJ však ze své působnosti vylučuje využití soukromých vojenských subjektů ve prospěch státu (Bureš, Nedvěďická 2011: 27).

Drews pak vhodně podotýká, že všechny výše uvedené mezinárodní regulační rámce pracují s pojmem „kterákoliv osoba“, což prakticky znamená, že žoldněřem mohou být pouze individuální jednotlivci, ale nikoliv celé společnosti (Drews 2007: 335). Z toho důvodu se aplikovatelnost těchto dokumentů na moderní SVS jeví jako velmi složité (Torroja 2017: 3–4).

V roce 2009 se na půdě OSN objevil zcela nový dokument, jehož ambicemi v budoucnu by mohla být širší definice SVS. Návrh mezinárodní úmluvy o regulaci, kontrole a monitoringu soukromých vojenských a bezpečnostních společností staví proti sobě dvě odlišné situace; nelegální žoldnéřství a zcela legitimní způsob byznysu soukromých vojenských společností. Zatím je však tento dokument pouze ve fázi návrhu a není proto závazný pro žádný stát (Juma 2011: 1).

Jako pokračování této úmluvy OSN byla Radou pro lidská práva dne 28. září 2017 utvořena pracovní skupina. Jejím úkolem je během tří let vypracovat obsah mezinárodního regulačního rámce souvisejícího s činností SVS nebo SBS, se zaměřením na lidská práva a zajištění odpovědnosti za jejich porušování a zneužívání. Pracovní skupina se má zdržet předsudků, které v souvislosti s působením těchto společností existují, měla by vyhodnocovat informace hlavního zpravodaje týkající se regulačního rámce v navrhovaném dokumentu z roku 2009 a zvažovat připomínky všech členských států a dalších zúčastněných stran (Rada pro lidská práva – HRC 2018).

#### **3.2.4 Dokument z Montreux (Swiss initiative)**

Následující dva dokumenty nelze označit za právní regulační rámce v pravém slova smyslu. Do určité míry jsou projevem snahy SVS a dalších aktérů operujících v prostředí soukromých vojenských a bezpečnostních společností o to, aby jejich činnost byla více transparentní a legitimní. Dokument z Montreux, též někdy označován jako Swiss Initiative, je mezivládní iniciativa na podnět právního oddělení švýcarského ministerstva zahraničí a Mezinárodního výboru

Červeného kříže.<sup>28</sup> Pochází z roku 2004, přičemž k jeho podpisu došlo v roce 2008. Jeho existence je zapříčiněna primárně snahou o to, aby státy jednoznačně rozuměly právním závazkům ve vztazích se soukromým vojenským sektorem a jeho sekundárním účelem je shrnutí nejlepších postupů (*best practises*) v oblasti využití SVS (Červený kříž 2018). Nejlepší postupy mohou představovat takový checklist, ve kterém se jednotlivé body po jejich splnění mohou zaškrtnávat, a jako celek by měl vést k bezproblémovému působení SVS na území daného státu v souladu s mezinárodními lidskými právy. Významným bodem je například povinnost SVS a SBS obstarat si povolení od státu, na jehož území chtějí působit, přičemž takové povolení by mělo být udělováno na konkrétní období, zpravidla na jeden rok. V tomto souhlasu by měla být zahrnuta pravidla pro užívání zbraní a poskytnutí služeb (Tonkin 2011:134, McCoy 2010: 675)

Státy využívající SVS jsou dokumentem vyzývány k přehodnocení svých právních předpisů, které souvisí s vypisováním veřejných zakázek, aby byly dostačující k zajištění zodpovědnosti SVS, a to především v lokalitách, kde je právo obtížněji vymahatelné. Dále je státům doporučeno, aby jejich jurisdikce v civilní i trestní rovině obsáhla činnosti členů SVS působících v zahraničí, a zároveň je vybízí ke spolupráci v případě jakéhokoliv vyšetřování spojeného s působením SVS.<sup>29</sup> Nejlepší postupy pro najímání SVS by měly státy aplikovat z toho důvodu, aby se vyhnuly porušování lidských práv ze strany SVS. Měly by dbát na to, aby personál najatých společností neměl žádný trestní záznam, aby podstoupil adekvátní výcvik a aby SVS disponovaly vyšetřovacími a disciplinárními mechanismy. Zároveň by najaté SVS měly zaručit blahobyt pro svůj personál skrze adekvátní mzdu, bezpečnost na pracovišti (i v terénu) a zajištění dostupné zdravotní péče. Důležité by mělo být i zabezpečení nápravy a odškodného vůči obětem nepatřičného působení SVS a jejich personálu (Palou-Loverdos, Armendáriz 2011: 68).

V dokumentu nelze nalézt, zda jsou příslušníci SVS ozbrojenými silami, či kombatanaty, ale jejich status je určen „...*mezinárodním humanitárním právem*

---

<sup>28</sup> Této iniciativy se mimo to účastnili vládní experti z Afghánistánu, Angoly, Austrálie, Kanady, Číny, Francie, Německa, Iráku, Polska, Sierra Leone, Jižní Afriky, Švédska, Velké Británie, Ukrajiny a USA. V současnosti se pod tento dokument podepsalo 54 států (v Africe kromě zmíněných zemí ještě Madagaskar a Uganda) a 3 mezinárodní organizace (Montreux Document Forum 2018a).

<sup>29</sup> Část neoficiálního překladu je dostupná k 1. 6. 2018 na: [https://www.cervenyriz.eu/cz/nsmhp\\_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf](https://www.cervenyriz.eu/cz/nsmhp_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf).

*případ od případu, především podle povahy a okolností, do kterých jsou zapojeni.*“ (Bureš, Nedvědická 2011: 169)

Dalším přínosným aspektem tohoto dokumentu je i definice SVS, kterou nabízí. Soukromé vojenské (a bezpečnostní) společnosti dle něho „...jsou *soukromé podnikatelské subjekty, které poskytují vojenské a/nebo bezpečnostní služby bez ohledu na to, jak samy sebe označují. Vojenské a bezpečnostní služby zahrnují zejména ozbrojený doprovod a ochranu osob a objektů, jako jsou konvoje, budovy a jiná místa; údržbu a provozování zbraňových systémů; zadržování vězňů; poradenství a výcvik místních sil a bezpečnostního personálu.*“ (Montreux dokument 2008: 9–10) Mimo to rovněž deklaruje, že personálem SVS jsou osoby zaměstnané buď přímo smlouvou, nebo skrze kontrakt dané SVS, přičemž zahrnuje všechny zaměstnance, včetně manažerů. Jsou zde definovány i pojmy, jako jsou najímající stát, teritoriální stát nebo domovský stát (Montreux dokument 2008: 9–10). Důležitým okamžikem v existenci dokumentu z Montreux byl vznik Poradního fóra na konci roku 2014. Jde o mezivládní platformu, která vznikla za účelem posílení dialogu a k výměně informací mezi jednotlivými státy a mezinárodními organizacemi, jež k dokumentu přistoupily (Montreux Document Forum 2018b).

### **3.2.5 Mezinárodní pravidla (kodex) chování pro poskytovatele soukromých bezpečnostních služeb**

Mezinárodní pravidla chování pro poskytovatele soukromých bezpečnostních služeb (The International Code of Conduct for Private Security Provider's) vychází z dokumentu z Montreux a jde o iniciativu vládních představitelů, zástupců SVS, humanitárních organizací, nadnárodních korporací, pojišťoven, akademiků a právních expertů. V současné době se pod tento dokument podepsalo přes 700 různých společností, přičemž se (nevymahatelně) zavázaly k tomu, že jejich zaměstnanci nebudou užívat zbraně proti osobám, vyjma sebeobrany, ochrany jiných proti neodvratitelné hrozbě smrti či vážného zranění, nebo zabránění zvláště závažnému trestnému činu, který by měl za následek vážné ohrožení života (Spearin 2017: 101).

Součástí dohody o přijetí tohoto souboru pravidel je i vznik Asociace,<sup>30</sup> jejímž úkolem je „*podporovat, řídit a dohlížet na provádění mezinárodních pravidel chování a podporovat odpovědné poskytování bezpečnostních služeb a dodržování lidských práv a vnitrostátního a mezinárodního práva v souladu s pravidly.*“ (ICoCA, The Association) Subjekty mající zájem přistoupit k tomuto dokumentu se nejprve musí přidat k iniciativě dokumentu z Montreux, a následně jsou podrobeny určité formě přezkumu s cílem zjistit, zda je konání daného činitele v souladu s předepsanými pravidly. V roce 2013 vyšel oficiální komentář, jehož účelem je zhodnotit postavení kodexu. V jeho závěru najdeme verdikt, že „*je stále brzy na vyhodnocení kompatibility dokumentu s dalšími formami mezinárodního práva... ale je možné usuzovat, že se stane důležitou a nepřehlédnutelnou součástí pro všechny subjekty SVS, které mají zájem na respektování základních lidských práv.*“ (Academy briefing no. 4 2013: 57–58)

Z porovnání obou souborů pravidel lze vyvodit závěr, že dokument z Montreux je převážně určen pro státní subjekty, které mají zájem o využití služeb SVS, a na druhé straně mezinárodní kodex chování cílí spíše na samotné SVS. Oba dokumenty mají ale společný cíl, kterým je ochrana lidských práv při využívání služeb SVS. Obecně lze říci, že zásady obsažené v uvedených dokumentech nejsou vymahatelné a lze spekulovat o tom, zda ze strany aktérů v soukromém vojenském sektoru nešlo pouze o marketingový tah, jehož cílem by bylo nalákání potenciálních klientů. Cameron a Chetail k tomu dodávají, že ačkoliv ani jeden z těchto dokumentů nemá právní charakter, neměl by se podceňovat jejich význam. Mezivládní prohlášení a další nezávazné předpisy jsou obzvláště užitečné pro podporu společného chápání nových otázek mezinárodního významu a pro podporu předvídatelného a konzistentního chování jednotlivých aktérů. Ve střednědobém nebo dlouhodobém horizontu mohou být tyto nezávazné dokumenty základem pro budoucí obyčejové právo nebo pro právní předpisy, přičemž tento trend lze pozorovat například v reakci OSN, která sestavila novou pracovní skupinu s cílem vystavět právně aplikovatelný soubor norem s mezinárodním dosahem (Cameron, Chetail 2013: 305).

---

<sup>30</sup> The International Code of Conduct for Private Security Provider's Association se skládá z valného shromáždění, správní rady a sekretariátu, přičemž členstvím ve valném shromáždění disponuje každý člen asociace a správní radu tvoří 12 křesel volených valným shromážděním.



### 3.3 Národní regulační rámce a normy

Z výše uvedeného je patrné, že soudobé působení SVS není uceleně vymezeno v žádném z nástrojů mezinárodního práva. Z toho důvodu lze usuzovat, že fungování SVS by mělo být podřízeno zákonům té země, ve které probíhá některý z kontraktů a ve které jsou SVS registrovány nebo v ní mají hlavní sídlo (Bureš, Nedvědická 2011: 170). Určitá neschopnost mezinárodního společenství ukotvit právní statut SVS má za následek přenesení této problematiky na národní úroveň (van Oeveren 2016: 159). Navíc v rovině národního práva není zapotřebí konsensus tak velkého množství aktérů, a díky tomu je přijímání zákonů, které se týkají legality působení soukromého vojenského sektoru, snazší. Kinsey k tomu celkem výstižně připomíná pokus žoldnéřů o svrhnutí vlády v Rovníkove Guineji. Obvinění těchto jednotlivců bylo založeno pouze na normách vnitrostátního práva, zatímco mezinárodní Úmluva o najímání, užívání, financování a výcviku žoldnéřů nebyla zmiňována, jako by ani nebyla relevantní (Kinsey 2007: 134–135). Předpisy sloužící k regulaci SVS mohou být v případě domácího práva dvojího typu. Prvním z nich jsou zákony mající přeshraniční dosah; jsou tedy mířeny na domácí SVS, které však operují za hranicemi svého domovského státu. Jejich vymáhání je mnohdy velmi složité. Jednání SVS, které by bylo vnitrostátním právem hodnoceno jako protiprávní a zároveň by porušovalo i právní normy hostujícího státu, by teoreticky mohlo vyvolat další komplikované otázky, například ohledně toho, který soud má daný případ řešit. Jako složitý se pak jeví i dohled na konání SVS mimo hranice, zajištění dostatečných informací o kontraktu totiž může být v některých případech téměř nemožné. Proto ve většině států existuje jiná forma regulačních zákonů, a to pouze takových, které dopadají na činnost SVS působících v dané zemi (Buzatu 2008: 28–29; Francioni 2008). Zároveň některé vlády států například zakázaly účast SVS v konkrétních konfliktech. Jmenovitě šlo o vládu Spojeného království, která zakázala poskytnutí bojové asistence v Kosovu a v Pobřeží slonoviny, nebo o vládu Spojených států amerických, která zastavila kontrakt na nabídku dobře vyzbrojeného personálu peacekeepingové mise do Súdánu (Spearin 2017: 101).

V této podkapitole jsou představeny regulační rámce některých zemí, kde existují platné zákony vztahující se k působení SVS. Autor se soustředí především na státy v subsaharské Africe, ale další známé SVS s globálním dosahem mají svá

sídla i v jiných zemích. Z toho důvodu je do práce zahrnuta legislativa států, jako jsou Spojené království nebo USA.

### 3.3.1 Angola

Jeden z prvních úspěšných kontraktů moderních SVS byl zaznamenán v Angole, a z toho důvodu je tato země jednou z prvních, ve které vznikly regulační rámce fungování SVS. V současné době zde existují 2 starší zákony, které ovlivňují činnost SVS. První z nich – zákon o SVS – je z roku 1992.<sup>31</sup> Jsou v něm nastaveny podmínky pro vznik společnosti působící v sektoru ochrany osob, průmyslového a civilního sledování, přepravy cenných zásilek a dalších služeb bezpečnostní oblasti. Nezabývá se tak dalšími aktivitami, které typicky nabízejí spíše SVS. Mimo to nastavuje zákazy, podmínky licencování a užívání a (co je často opomíjeno) přímé ustanovení o tom, jak se chovat vůči obyvatelům Angoly. Dalším předpisem je těžební zákon z roku 1994,<sup>32</sup> který se hlavně týká práv a odpovědnosti společností s licenci na těžbu v Angole, ale zahrnuje i podmínky pro najímání ostrahy těžebních zařízení ze strany důlních společností (Swisspeace 2007: 46–48). Ačkoliv zákony nejsou přímo zaměřeny na najímání SVS, ale spíše se soustředí na regulaci bezpečnostního sektoru, důležitou součástí působení SVS v Angole je fakt, že je jedním ze signatářských států dokumentu z Montreux. Tím angolská vláda dává najevo svůj postoj, že SVS jsou legitimní společnosti, jejichž službám, pokud jsou vhodně regulovány, se nebrání.

### 3.3.2 Gambie

V Gambii platí pouze zákon o soukromých bezpečnostních společnostech z roku 2005.<sup>33</sup> V něm je stanovena podmínka pro společnosti fungující v tomto sektoru spočívající v nutnosti obstarat si licenci. Stanovuje pravidla pro příslušníky těchto společností, jejich úkony i pro samotnou společnost, která musí být minimálně z 50 % vlastněna a vedena osobami s gambijskou národností. Sporná je ta část

---

<sup>31</sup> Zákon je dostupný v portugalštině k 1. 6. 2018 na:  
[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/angola/angola\\_1aw\\_on\\_private\\_security\\_companies\\_1992-portuguese.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/angola/angola_1aw_on_private_security_companies_1992-portuguese.pdf).

<sup>32</sup> Zákon je dostupný v portugalštině k 1. 6. 2018 na:  
[http://psm.du.edu/national\\_regulation/index.html](http://psm.du.edu/national_regulation/index.html).

<sup>33</sup> Zákon je k nahlédnutí online k 1. 6. 2018 na:  
[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/the\\_gambia/gambia\\_private\\_security\\_companies\\_act\\_of\\_2011.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/the_gambia/gambia_private_security_companies_act_of_2011.pdf).

zákona, která pro příslušníky společností stanovuje podmínku, že musejí absolvovat schválený výcvik v gambijském policejním výcvikovém centru. Neupřesňuje totiž, zda musejí absolvovat policejní trénink, jehož absolvování (a vykonávání dalších činností s tím spojených) je jiným osobám, než příslušníkům veřejných pořádkových složek, zakázáno.

### **3.3.3 Ghana**

Ghana je jednou z mála zemí v Africe, která nemá žádné novější zákony regulující fungování SVS. Jediný dosud platný je zákon o policejní službě z roku 1970. Ghanské ministerstvo vnitra několikrát připravovalo návrh regulačního rámce, který by pro společnosti fungující v bezpečnostním sektoru stanovoval podmínku povinně se licencovat, avšak v žádné formě zatím není platný (OHCHR: 5).<sup>34</sup>

### **3.3.4 Jihoafrická republika**

V této zemi je nejvýše postavenou normou článek 11 ústavy Jihoafrické republiky (JAR), který říká, že jedinou legální vojenskou silou v zemi je Armáda Jihoafrické republiky. V roce 1998 byl přijat zákon o zahraniční vojenské pomoci, který občanům země zakazuje poskytovat vojenskou pomoc jakékoliv osobě nebo subjektu cizího státu. Zároveň zakazuje občanům výcvik, financování nebo jakýkoliv jiný styk s žoldněřskou aktivitou (Buchner 2007: 399). Nutno dodat, že zákon má pomyslně dvě části, přičemž první se týká žoldněřství a druhá samotné regulace SVS. Společnosti, které chtějí operovat v zahraničí, musejí získat licenci pro své fungování. Zahraniční operací se pak rozumí účast v ozbrojeném konfliktu (Schaub, Kelty 2016: 51). Společnosti navíc musejí nahlásit veškeré své aktivity a změny názvů. Z toho důvodu některé společnosti svou činnost v JAR ukončily a přesunuly svá sídla pod jinými jmény na Seychely nebo na Blízký východ. Praktiky SVS spočívající v obcházení národního práva vyústily ve větší snahu regulovat jejich působení v regionu (Singer 2005: 27; Gwatiwa 2016: 77). Zákon se dále vymezoval vůči aktivitám občanů JAR v zahraničí, ale jeho vymahatelnost byla velmi obtížná. Mnohými byl považován za protiústavní, a proto i ten minimální počet sporů, který byl zaznamenán, skončil pouze pokutou (Abrahams

---

<sup>34</sup> Dokument je dostupný online k 1. 6. 2018 na:  
<https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Legislation/AnglophoneAfricaStudy.doc>.

2008: 2). Z těchto důvodů byl v roce 2006 přijat zákon o zákazu žoldnéřských aktivit. Je nastaven zhruba stejným způsobem, kromě občanů země zahrnuje i cizince pobývající na území JAR, kterým při účasti na zahraničních misích (nově jde například i o mise humanitární) nařizuje, aby získali oficiální povolení. Prakticky tak velmi znesnadňuje humanitárním organizacím účast na misích třeba i pod záštitou OSN (Government Gazette 2007).<sup>35</sup> Ačkoliv jsou antižoldnéřské zákony v JAR často spojovány s proslulou Executive Outcomes (viz níže), jejíž aktivity mělo schválení zákona zastavit, není možné z toho vyvozovat, že by za přijaté zákony byla zodpovědná pouze jedna společnost. Příčin lze nalézt vícero: Po rozpadu apartheidního režimu, který po sobě zanechal mnoho nezaměstnaných vojáků, zažil trh se SVS v JAR nečekaný boom. Mnoho bývalých a dobře vycvičených vojáků hledalo práci ve svém oboru, vláda JAR se však obávala o stabilitu bezpečnosti v Africe (hrozba podkopání autority národní armády), a proto regulační rámec v JAR patří k jednému z nejvíce omezujících v Africe.

### 3.3.5 Keňa

V Keni vznikly první SVS již v 60. letech 20. století a následně v 90. letech patřil sektor SVS k jednomu z nejrychleji se rozvíjejících odvětví služeb. S jeho regulací zde ale existuje značný problém (Abrahamsen, Williams 2005b: 6). SVS jsou často vnímány jako zdroj nestability, proto byl v roce 2004 představen první regulační rámec, který kopíroval již existující regulace fungující v JAR nebo ve Spojeném království. Šlo o variantu plné kontroly, kdy si SVS musejí pro své legální fungování obstarat licenci a jsou podrobeny důslednému monitoringu. Nedostatkem zákona byl ale problém ohledně výcviku, mezd a jeho praktického vymáhání (Bearpark, Schulz 2007: 80).<sup>36</sup> Jelikož je pro řadu SVS v Keni jedním ze zdrojů zisku ochrana lodí proti pirátům (o pirátství ze strany lodí vyplouvajících z Keni lze spekulovat), byl v roce 2012 ze strany keňské vlády představen Kenya government guideline on the requirements related to handling of privately contracted armed security personel (pcasp), weapons and security related

---

<sup>35</sup> Obsah zákona je k nahlédnutí k 1. 6. 2018 na:  
[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/south\\_africa/south\\_africa\\_act\\_on\\_prohibition\\_of\\_mercenary\\_activities\\_2006-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/south_africa/south_africa_act_on_prohibition_of_mercenary_activities_2006-english.pdf).

<sup>36</sup> Obsah zákona je k nahlédnutí k 1. 6. 2018 na:  
[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/kenya/kenya\\_private\\_security\\_industry\\_regulations\\_bill\\_2004-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/kenya/kenya_private_security_industry_regulations_bill_2004-english.pdf).

equipment. Dle názvu jde o návod, nicméně je to vymahatelný dokument, který se týká vyloďování v přístavu v Mombase, skladování zbraní a udělování licencí; rovněž je jeho součástí povinnost nahlašovat stav munice před vyplutím a po doplutí.<sup>37</sup>

### 3.3.6 Nigérie

V Nigérii je sektor soukromých vojenských služeb ovlivněn především poptávkou po profesionálním zabezpečení oblasti delty Nigeru. Armáda Nigérie, ač nepočtenější v Africe, nemá dostatečné kapacity na vyřešení problému. Důvodů je hned několik: vojsko je nedostatečně placené, špatně vytrénované a velká část jejich výzbroje je nefunkční. Problémy v regionu se týkají především oblastí s těžebními plošinami, kde se zaměstnanci několika zde operujících nadnárodních společností stali oběťmi útoků a únosů. Z tohoto důvodu si samy společnosti zavedly vlastní formu policie, například Mobile Police (společnosti Mobile). Bok po boku jsou na plošinách vždy příslušníci některé z najatých SVS a příslušník této soukromé policie. Důležitý pro celý blok soukromých vojenských služeb je zákaz užívání střelných zbraní jejími příslušníky (Bearpark, Schulz 2007: 79). V současnosti nigerijské ministerstvo pro vnitřní záležitosti jeví pouze minimální zájem a snahu o konkrétnější regulaci SVS a ta je tudíž nastavena velmi nečitelně (SVS mohou vycházet pouze z Private Guard Companies Act z roku 1986).<sup>38</sup> Tento zákon je však ze strany SVS porušován. V deltě Nigeru, působí krom již zmíněné Mobile Police přes 10 dalších SVS. Jde například o Control Risk Group nebo ArmorGroup (Pambazuka 2009).<sup>39</sup> Ze strany SVS tak dochází k pokusům o určitou autoregulaci, nicméně o její finální podobě neexistuje konsenzus. Některé nigerijské SVS se obávají, že by v případě jasně nastavených podmínek regulace na trh vstoupily zahraniční společnosti, jejichž úroveň profesionality a schopností předčí domácí SVS (Abrahamsen, Williams 2005a: 10). Problémem

---

<sup>37</sup> V online podobě je návod k 1. 6. 2018 dostupný na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/kenya/kenya\\_maritime\\_authority\\_armed-guard-guidelines.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/kenya/kenya_maritime_authority_armed-guard-guidelines.pdf).

<sup>38</sup> Tento zákon se týká pouze regulace bezpečnostních organizací, které musejí mít výhradně nigerijské vlastníky a být licencované v souladu se zákonem (Private Guard Companies Act 1986: 1), který je v celém znění dostupný k 1. 6. 2018 na:

<http://www.privatesecurityregulation.net/files/NigereanPSClaw.pdf>.

<sup>39</sup> Článek dostupný online k 25. 6. 2018 na:

<http://www.pambazuka.org/global-south/nigeria-private-military-companies-niger-delta>.

soukromého vojenského sektoru v Nigérii tak i nadále zůstává především to, že regulace jsou mířeny především na bezpečnostní personál a opomíjen je fakt, že součástí tohoto sektoru jsou i vojenští konzultanti nebo výcvikovní experti (Iroegbu-Chikezie 2015).

### **3.3.7 Sierra Leone**

Regulace SVS v Sieře Leoně jsou ovlivněny událostmi z občanské války a hlavně zapojením EO. Sierra Leone není signatářským státem Úmluvy OSN o žoldněství, ale podepsána je pod dokument z Montreux, což je možné interpretovat jako zájem vlád v Sieře Leone o legitimní využívání SVS. Základem pro regulaci je National Security and Intelligence Act z roku 2002,<sup>40</sup> který zakotvuje funkce a administraci národní obrany, bezpečnosti a zpravodajských operací na území Sierry Leone, přičemž v jeho 4. části jsou popsána pravidla pro najímání a užívání služeb SVS (Abrahamsen, Williams 2005c: 14). Další možností regulace SVS ze strany vlády je Standard Operating Manual for Private Security Companies z roku 2006, který je určen primárně pro SVS. Jeho cílem je obeznámit společnosti, které v Sieře Leoně působí, s tím, jak působit efektivně a účinně, ale v souladu s národní bezpečností. Jde o výstup třídenního workshopu konaného pod záštitou tamější Kanceláře pro národní bezpečnost, kterého se účastnili i zástupci SVS. V samotném textu dokumentu je možné se dočíst, že vláda Sierry Leone podporuje operace SVS, jejichž cílem je poskytovat bezpečnost (Standard operating manual 2006: 2).

### **3.3.8 Frankofonní státy v subsaharské Africe**

Burkina Faso, Kamerun, Demokratická republika Kongo (DRC), Mali, Pobřeží slonoviny a Senegal nemají taková legislativní opatření, která by se týkala konkrétně fungování SVS. Zákony zahrnují soukromé bezpečnostní společnosti a soukromou ostrahu, přičemž jejich součástí nikdy nejsou oblasti spadající do vojenství. Legislativní opatření v DRC, Mali a Pobřeží slonoviny však zakazují v soukromém sektoru vykonávat určité aktivity, které jsou spojitelné s činností policie nebo armády. Sem spadá zachovávání veřejného pořádku, zadržování,

---

<sup>40</sup> V online podobě je tento zákon dostupný k 1. 6. 2018 na: [http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/sierra\\_leone/sierra\\_leone\\_national\\_security\\_and\\_central\\_intelligence\\_act\\_2002-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/sierra_leone/sierra_leone_national_security_and_central_intelligence_act_2002-english.pdf).

hlídkování a nošení či užívání střelných zbraní.<sup>41</sup> Ze znění norem ale není možné zjistit, zda jsou tyto úkony zakázány permanentně, nebo jsou například povoleny při situacích ozbrojeného konfliktu. Tento problém pak v DRC, Burkině Faso a Pobřeží slonoviny upravují další zákony, které stanovují, že užití střelných zbraní je povolené při aktu sebeobranu. Všechny zmíněné státy jsou signatáři článku 47, Úmluvy AU o odstranění žoldnéřství a pouze Kamerun, Mali a Senegal vymáhají Úmluvu OSN o žoldnéřství. Z výše uvedeného je patrné, že případné regulační rámce na národní úrovni ve zmíněných státech zatím neexistují. To se může jevit jako bezproblémové pro činnost sektoru SVS, avšak regulace jsou potřebné s ohledem na dodržování lidských práv, nastavení fungování SVS apod. Ze strany vlád těchto států však není vidět konkrétní snaha o představení legislativních kroků, které by měly aktivity SVS regulovat. Proto zde budou muset být iniciátory změn samotné společnosti, které se buď zasadí o přijetí nových zákonů, nebo se přihlásí k dodržování mezinárodního kodexu pro fungování SVS.

### **3.3.9 Libérie, Mosambik, Namibie, Uganda a Zimbabwe**

Ani jedna z těchto zemí nemá legislativu přímo zahrnující fungování SVS. Každá z nich ale má zákony regulující působení SBS. Liberijské ministerstvo pro námořní záležitosti vydalo návod, který stanovuje podmínky pro najímání ostrahy plavidel k jejich ochraně před piráty. Jeho součástí je i checklist, který by měl námořníkům zajistit najmutí správné společnosti (Bureau of Maritime Affairs 2011).

Další země, které zmíněny nebyly, nemají ani legislativu, která by kontrolovala fungování SBS, nebo nebyly dostupné informace, které by se tohoto tématu týkaly.

### **3.3.10 Spojené království**

Domácí právo ve Spojeném království dříve nemělo s fungováním SVS mnoho společného. Neexistovala žádná psaná pravidla a zákony, které by se o jejich činnosti zmiňovaly (nutno dodat, že právní historie v této zemi je

---

<sup>41</sup> V DRC jde o ministerskou vyhlášku č. 98/008, v Mali o vyhlášku č. 96-020 a v Pobřeží slonoviny o vyhlášku č. 2005-73 a č. 743/2008.

z nezanedbatelné části založena i na zvykovém právu). Dokud SVS nekonala proti zahraničním zájmům Spojeného království, nebyla zde vzájemná potřeba vysvětlovat své zahraniční aktivity (Kinsey 2006: 69–70). V roce 2002 byl na popud Komise pro zahraniční záležitosti představen report s názvem UK Government Green Paper, který zachycuje problém právního ukotvení SVS na národní i mezinárodní úrovni. Podrobně se zabývá prací SVS a problémem jejich definice (Zabci 2007: 5). Jedním z důvodů pro vznik tohoto dokumentu byl vysoký počet SVS registrovaných ve Spojeném království a fakt, že zatím nebyly nijak výrazně regulovány. Obsahem dokumentu je zmapování současných regulací ve světě, přehled žoldněrských kontraktů v minulosti a 6 návrhů možnosti regulace na domácí úrovni:

- a) Zakázat vojenskou aktivitu v zahraničí
- b) Zakázat nábor pro zahraniční vojenskou aktivitu
- c) Zavedení režimu vydávání licencí společnostem, které na působí v soukromém vojenském sektoru
- d) Registrace a notifikace
- e) Obecný režim licencování pro všechny společnosti, včetně SBS
- f) Možnost sebe regulace, dobrovolnost na bázi pravidel chování (UK Green Paper 2002: 22–26).

V roce 2002 pak byl Komisí pro zahraniční záležitosti definován rozdíl mezi bojovými a nebojovými aktivitami všech firem, přičemž ty bojové byly na rozdíl od nebojových zakázány (Spearin 2017: 100). Dalším z regulačních dokumentů je Návod na kontaktování SVS z roku 2007, ve kterém jsou stanoveny podmínky a pravidla komunikace mezi stranami kontraktu. Stanovuje, že veškerá komunikace musí být zachycena v psané podobě a každé podezření na neetické nebo nezákonné aktivity spáchané SVS musí být nahlášeno (Foreign and Commonwealth Office 2007). Posledním zmíněným regulačním rámcem bude Písemné ministerské prohlášení o zavedení mezinárodních pravidel chování pro soukromé vojenské a bezpečnostní společnosti z roku 2013. V tomto dokumentu je uvedeno, že Spojené království, jako jeden z členů zakládajících kodex mezinárodních pravidel chování SVS, podporuje dodržování vysokých standardů chování SVS, kterým doporučuje, aby byly zaregistrovány u Asociace mezinárodních pravidel chování (Foreign and Commonwealth Office 2013).



### **3.3.11 Spojené státy americké**

Předpisy v USA jsou specifické vzhledem k tomu, že mohou existovat na úrovni jednotlivých států, ale i na úrovni federální. Obecně vzato lze říci, že se zákony netýkají definice žoldnéřství, ale především se zabývají poskytováním know-how, služeb a zboží, které lze klasifikovat jako zahraniční vojenská asistence (foreign military assistance), a to velmi detailně. Důvodem je relativně rozvinutý trh s nabídkou bezpečnostních služeb do zahraničí ve spojení s předpokladem, že export těchto služeb by měl být v souladu se strategickými zahraničními a národními bezpečnostními cíli USA. Přínosná je pro vládu USA například možnost uvolnit národní americkou armádu z úkolů, které nejsou prioritní. Mezi ně lze zařadit výcvik zahraničních vojáků nebo policie, nebo nabídku dalších služeb, které by mohly vyvolat mezinárodní spory v případě, že by je vykonávala armáda USA (Bureš, Nedvědícká 2011: 173). Jako další regulační nástroj byl v roce 2006 představen soubor pravidel pro chování SVS doprovázejících Armádu Spojených států amerických. Konkrétně připouštěl defenzivní typ boje, ve kterém bylo povoleno užití smrtící síly, kdykoliv se to jevílo nezbytné pro ochranu prostředků nebo personálu, který byl součástí smluvené mise. V roce 2011 došlo k rozšíření pravidel v tom smyslu, že nově SVS mohou defenzivně odpovědět na nepřátelský čin nebo jednat při náznačce nepřátelské aktivity (Spearin 2017: 100).

## **3.4 Zhodnocení regulačních rámců**

Podoba regulačních rámců na úrovni mezinárodního i vnitrostátního práva je velmi různorodá a obsáhlá. Na mezinárodní úrovni je patrné úsilí o regulaci subjektů působících v soukromém vojenském sektoru, které je hnáno především snahou o zákaz činnosti jednotlivců, konkrétně žoldnéřů. S jejich působením má historie, především z dob dekolonizace v Africe, špatné zkušenosti. Proto byly na mezinárodní úrovni přijaty dva dokumenty, které měly činnost žoldnéřů omezit. Prvním z nich byl článek 47 k prvnímu dodatkovému protokolu Ženevských úmluv. V něm lze nalézt první definici žoldnéře, jeho status v mezinárodním právu a z něho vyplývající nároky. Nutno však dodat, že v článku 47 není upřesněno, zda je žoldnéřství zločin, či nikoliv. Další součástí regulačního rámce v sektoru SVS je úmluva OSN o žoldnéřství, jejíž hlavní přínos spočívá především v tom, že objasnila situaci kolem otázky, zda je žoldněrem i osoba,

kteřá se zapojí do jiného než transnacionálního nebo národněosvobozeneckého boje. Jelikož je práce geograficky vymezena na působení SVS v Africe, zkoumána byla i úmluva AU ohledně zákazu žoldněřství v Africe. V ní je už přesně stanoveno, že žoldněřství je zločin, který se má trestat, avšak dále je úmluva kritizována za svou povrchnost, co se užívání služeb SVS týká. Dalším nedostatkem této úmluvy je i to, že ji nepodepsaly zdaleka všechny státy v Africe. Společným nedostatkem představených dokumentů je pak jejich zastaralost a neschopnost reflektovat současnou dobu a fungování moderních SVS. Z toho důvodu bylo potřeba sestavit pracovní skupinu pod záštitou OSN, jejíž úkolem je zhodnotit dosavadní regulační rámce na úrovni mezinárodního práva a představit návrh takové normy, která by vhodně reflektovala současné trendy v oblasti využívání SVS.

Neregulované prostředí je nepřijatelné pro obě strany, tedy SVS i státy, které jejich služeb využívají, a proto byla z popudu soukromého vojenského sektoru a několika zainteresovaných vlád započata iniciativa, jejíž výsledkem jsou dokument z Montreux a Mezinárodní pravidla chování pro poskytovatele soukromých bezpečnostních služeb. Oba dokumenty jsou právně nezávazné, ale svým dosahem ovlivňují chování aktérů na poli soukromých vojenských služeb. V praxi si strana poptávající služby SVS raději najme společnost, která je registrována u Asociace mezinárodního kodexu a která úspěšně splnila všechny podmínky pro zařazení a udělení statusu, než takovou, která tyto podmínky nenaplnuje. Dokumenty navíc zahrnují nejen pravidla chování a soubor nejlepších postupů, které vedou k úspěšnému naplňování smluvených cílů, ale hledí i na dodržování lidských práv, na jejichž porušování bylo v souvislosti s působením SVS dříve poukazováno.

Další součástí regulačního rámce je pak legislativní nastavení ve státech, kde SVS sídlí a působí. Zájmy států byly hnány především neexistující regulací na mezinárodní úrovni a také tím, že má každá země s působením SVS různou zkušenost. Proto mají zákony o působení SVS v každé zemi jinou podobu, přesto však mezi nimi existují určité podobnosti.

Z popsáných zemí subsaharské Afriky má nejpřísněji nastavené regulace JAR, kde je existence SVS podmíněna podstoupením složitého procesu udělení licence, následně navíc společnost musí pravidelně reportovat o svých službách a operacích. Další zemí, která reguluje činnost SVS více než je obvyklé, je

Nigérie, protože čelí problémům s bezpečností v deltě Nigeru. I když se zde objevují snahy ze strany SVS o určitou podobu autoregulace, zřejmě v nejbližší době vstřícnější postoj k regulaci nepřinesou, a to kvůli jejich obavám soukromých společností ze vstupu zahraničních aktérů a kvůli minimální aktivitě vlády v tomto směru.

Naopak otevřený postoj k fungování SVS má Angola, která se podílela na utváření dokumentu z Montreux. V zemi platí dva zákony, které se užívání služeb SVS týkají, ale k výraznější regulaci nedochází. Vláda je spíše příkloněna k názoru, že zdravá soutěž zajistí lepší služby.

Ve zbylých (bez výjimky ve všech frankofonních) státech subsaharské Afriky je legislativa, která by se týkala výhradně soukromých vojenských služeb, nulová. V některých zemích však existují zákony, které regulují například nošení a užívání zbraní, podmínky výcviku a některé z dalších činností, které SVS vykonávají. Nicméně působení SVS v nich není dále vymezeno. Na rozdíl od JAR tak tento stav umožňuje situaci, kdy si SVS (teoreticky) mohou dovolit vše. To je ovšem nezdravé pro obě zúčastněné strany. Pro subjekty působící v oblasti soukromého vojenství je přijatelnější, když operují tam, kde jsou podmínky jejich působení jasné a čitelné a dá se jim přizpůsobit. Státy na druhou stranu potřebují mít nad působením SVS větší dohled. Oběma stranám tak nezbyvá nic jiného než pro každý typ operace připravit podrobné podmínky kontraktu, ve kterých budou stanoveny veškeré detaily a rozebrány všechny události, které by mohly nastat. Tento způsob řešení je ale pro oba zainteresované subjekty složitý.

## 4 Analýza fungování SVS

V této kapitole autor mapuje působení jednotlivých soukromých vojenských společností a na základě toho následně vyvozuje závěry o tom, jak se jejich fungování v reakci na regulaci proměnilo. Zároveň jsou v jednotlivých podkapitolách představeny nejznámější SVS.

### 4.1 Nejznámější SVS

#### 4.1.1 Blackwater (Blackwater Worldwide/Xe Services/Academi)

Podle Bureše a Nedvědické je Blackwater nejvýznamnější SVS na světě vůbec. To je dáno nejenom její přítomností v mnoha vojenských operacích USA, ale rovněž jejím společenským dosahem (rozpoutání diskuze o problematice SVS). o společnosti samotné byla dokonce sepsána kniha, o kterou byl podle Bureše veliký zájem. Byla založena v roce 1997 bývalými příslušníky speciálních jednotek amerického námořnictva (Navy Seal) Erikem Princem a Alem Clarkem. Erik Prince zdědil po svém otci podíl ve firmě, za který založil výcvikové centrum Blackwater (Bureš, Nedvědická 2011: 111).

Zprvu byla hlavní náplní práce v Blackwater výroba terčů, zařízení pro nácvik střelby a systému pro výcvik v CQB (Closed Quarter Battle – boj na krátkou vzdálenost). Soustředění se na tento typ boje přineslo své pomyslné ovoce, když v roce 1999 došlo k incidentu na jedné z coloradských středních škol, při němž zemřelo 15 studentů a 29 bylo zraněno (iDnes 1999). Pachatelé tohoto útoku byli dva mladíci a policie tehdy nezasáhla proto, že neměla adekvátní výcvik pro podobné situace. Ve svém výcvikovém centru si nechala Blackwater vybudovat věrný model typické střední školy, ve které by mohly zásahové jednotky SWAT nacvičovat pro takové události postupy (Ivančík, Nečas 2017: 106). Obdobně využila Blackwater situace po útoku na torpédoborec USS Cole, kdy byl dohodnut kontrakt s americkou vládou za téměř 36 milionů dolarů na výcvik námořníků. Obě tyto události následoval útok na Světové obchodní centrum z 11. září 2001, protože téměř 100 miliard dolarů bylo po vyhlášení válce terorismu alokováno pro financování soukromého vojenského průmyslu, z čehož pravděpodobně nejvíce obdržela právě Blackwater (Scahill 2007:104–105).

Později Prince založil další divize, například Blackwater Security Consulting, Blackwater Airships, Blackwater Canine, Blackwater Aviation. Společnost se tak nevěnovala pouze ochraně objektů a nasazování personálu do bojových operací, ale zároveň se podílela na tvorbě zbraňových systémů nebo vojenských transportérů. To vše podle tehdejšího výkonného prezidenta Blackwateru vedlo k tomu, že neposkytují pouze pasivní vojenskou ochranu, ale i aktivní řešení v boji (Sheehy, Maogoto a Newell 2009: 33).

S působením Blackwater se však pojí i negativní vnímání. Nejprve došlo k zabití 4 jejich zaměstnanců, což vyvolalo kritiku ze strany médií ohledně neschopnosti ochránit vlastní zaměstnance. Podle Bureše a Nedvědické šlo o klíčový incident pro mínění americké veřejnosti; ta se totiž vůbec poprvé dozvěděla o existenci Blackwater a míře nebezpečí, kterému jsou její zaměstnanci vystavováni (Bureš, Nedvědická 2011: 113). Druhým incidentem byla smrt 17 Iráčanů, kterou zaměstnanci Blackwater zavinili. Celá událost měla v USA ještě právní dohru a Irák kvůli ní neobnovil organizaci licenci pro působení na svém území (Roberts 2014; Godfrey et al. 2013: 116; De Nevers 2009: 169–170). Kvůli zmíněným případům a negativnímu mediálnímu obrazu došlo v roce 2009 k přejmenování Blackwater na Xe Services. Tento tah lze považovat za úspěšný, protože již v roce 2010 uzavřela tato SVS kontrakt s CIA na zajištění logistiky a ochrany předsunutých sídel v Afghánistánu (Leander 2010: 473; Bureš, Nedvědická 2011: 115). Později (v roce 2011) došlo k dalšímu přejmenování, tentokrát na Academi. Podle tehdejšího výkonného ředitele tento název lépe reflektoval přeorientování společnosti především na poskytování výcviku (Ukman 2011).

#### **4.1.2 Military Professional Resources Inc.**

Další představenou SVS je opět americká společnost, která byla založena v roce 1987. MPRI se soustředila předně na výcvik ve Spojených státech amerických i v zahraničí. Ze 400 zaměstnanců a obratu 48 milionů dolarů v roce 1997 se rozrostla na 3000 zaměstnanců a obrat 2 miliardy dolarů v roce 2005 (Cullen 2008: 245). Kromě USA působí v dalších 40 státech po celém světě. V roce 2000 byla koupena L-3 Communications, společností, která se zabývá zpravodajskými službami a modernizací a údržbou letadel a jejich technologiemi. Rozšiřování portfolia služeb MPRI pomohla akvizice několika dalších společností, například Ship Analytics, Heaven Automation, BeamHit, GE Driver a Hitec-O, avšak dnes již figuruje jako součást konsorcia Engility (Bureš, Nedvědícká 2011: 116; Engility 2018).

Společnost primárně poskytuje většinu nabízených služeb vládě USA,<sup>42</sup> bezpečnostním agenturám a velkým korporacím. Mimo to ale získává zakázky na školení armád mnoha států. Konkrétně působila na Balkáně, kde po podpisu Daytonských dohod trénovala chorvatskou armádu a dále se angažovala i v rozvoji ministerstva obrany v Afghánistánu nebo v programu pro posílení národní bezpečnosti v Rovníkové Guineji, podílela se na restrukturalizaci armády v Iráku a na výcviku armády Jihoafrické republiky. Za zmínku stojí rovněž zapojení MPRI do programu ACOTA (Africa Contingency Operations Training and Assistance), jehož cílem je pomoc africkým zemím ve výcviku vlastních jednotek. Konkrétně je MPRI zodpovědná za výcvik armád Beninu, Etiopie, Ghany, Keni, Mali, Malawi, Nigérie, Rwandy a Senegalu (Heinecken 2013: 631; Jowell 2018; Isenberg 2010).

Na rozdíl od předchozí SVS se však MPRI nikdy neúčastnila přímého boje, a navíc ani nedovoluje svým zaměstnancům nosit zbraně, proto je rovněž někdy označována jako pasivní SVS (Kinsey 2006: 24).

#### **4.1.3 DynCorp (DynCorp International)**

DynCorp je SVS založená bývalými piloty sloužícími za druhé světové války. Vznikla v roce 1962 s názvem Dynalectron Corporation, v roce 1987 byla

---

<sup>42</sup> Stojí například za napsáním více než 40 bojových doktrín a její zaměstnanci vyučují na vojenských školách a akademiích.

přejmenována na DynCorp a v roce 2005 byla prodána DI Aquisition Corp. a její název se změnil na DynCorp International. Své sídlo má také v USA, konkrétně ve Virginii, a z obrátu 2 miliard dolarů tvoří 96 % vládní zakázky. Jde o SVS, která se soustředí především na bezpečnostní technologie různých forem. To zahrnuje IT systémy a jejich řešení, systémy letecké podpory, administrativní zpracování dodávek nebo zpravodajství (Bureš, Nedvědická 2011: 121–122). U této společnosti nelze s určitostí říci, zda jde o SVS nebo SBS, protože například v Bosně dodávala jednotky jako náhradu policejního sboru, ale na druhé straně uzavřela kontrakt s kolumbijskou vládou na podporu války proti drogám. V druhém zmíněném kontraktu šlo o poskytnutí pilotů helikoptér, které roznášely chemikálie na hubení rostlin, ale zároveň disponovaly i zbraňovými systémy pro vlastní ochranu. Zároveň byly v Kolumbii nasazeny záchranné týmy, jejichž úkolem bylo postarat se o posádky sestřelených helikoptér na nepřátelském území. V souvislosti s tím nezhřídka docházelo ke střetům s členy drogových skupin. V Africe působila DynCorp především v Somálsku, kde se starala o logistické zabezpečení peacekeepingové mise OSN, nebo v Libérii (Kinsey 2006: 25; Isenberg 2010).

#### **4.1.4 ArmourGroup International**

Britská společnost byla založena v roce 1981 bývalým příslušníkem speciálních jednotek SAS původně jako Defense System Ltd. Poskytovala ozbrojený doprovod a ochranu členům diplomatických sborů nebo personálu těžebních firem v nestabilních zemích po celém světě a také vojenský výcvik zahraničním armádám. Společnost vlastní výcviková zařízení ve Spojených státech amerických, Spojeném království, Afghánistánu nebo v Iráku (Cullen 2008: 247). Má pobočky například v JAR, Demokratické republice Kongo, Keni, Zimbabwe, Ugandě nebo Mosambiku (Avant 2005: 9).

#### **4.1.5 Executive Outcomes (EO)**

Jde pravděpodobně o nejtypičtější představitelku všech SVS se zaměřením na přímou vojenskou podporu. Založena byla Ebenem Barlowem, bývalým zástupcem velitele 32. batalionu speciálních ozbrojených sil JAR, v roce 1989. Většina personálu EO měla stejné zkušenosti jako Barlow, zbytek tvořili

příslušníci zásahových jednotek policie nebo ukrajinští piloti. S rozpadem režimu v JAR přišlo o práci několik desítek tisíc vojáků a vidina vysokého platu (od 2 do 13 tisíc dolarů za měsíc), poskytování životního pojištění a hrazení lékařských výdajů je zlákal k připojení se do EO. Společnost si však nikdy nedržela (mimo velící středisko v Pretorii) vysoký počet stálých příslušníků. Spíše spoléhala na seznam členů, které je možné okamžitě mobilizovat. Tento počet měl být kolem 2000 mužů (Singer 2003: 101–103). Úspěchy sklídila především s kontrakty v Angole a Sieře Leoně. Klientské vlády společnosti většinou poskytly lokální jednotky, avšak ty byly tvořeny dětmi a nevytváčenými osobami, proto se EO spoléhala především na svůj vlastní personál. Dalším důležitým aspektem obou kontraktů byla přítomnost pozorovatelů; jejich výstup byl takový, že na rozdíl od dalších zúčastněných stran v konfliktu se EO neúčastnila rabování, prodeje drog nebo ubližování civilistům (Spearin 2017: 95–96).

## **4.2 Vybrané kontrakty SVS**

### **4.2.1 Angola, Executive Outcomes**

Po stažení podpory studenoválečných velmocí z Angoly vyhledala vládní strana v průběhu občanské války pomoc u SVS. Ze sousední JAR si vybrala tehdy ještě neznámou EO. V roce 1993 jednotky UNITA obsadily ropné pole Soyo, a právě EO měla ztracené území získat zpět pod kontrolu vlády.<sup>43</sup> Svým koordinovaným a přesným zásahem EO splnila svůj úkol v krátkém čase a v září téhož roku jí byl ze strany angolské vlády nabídnut kontrakt na výcvik armády v hodnotě 40 milionů US dolarů. Specifickým cílem kontraktu byl výcvik 16. brigády, který své ovoce přinesl zanedlouho, když tato skupina porazila početné jednotky UNITA poblíž hlavního města. EO bojovala po boku vytrénované armády a významně se přičinila na podepsání mírové dohody v listopadu roku 1994. Mezi mírovými podmínkami byla i repatriace EO, avšak ta se stáhla až téměř po roce (Percy 2007: 209; Leander 2005b: 609).

---

<sup>43</sup> Jejich klientem byl Anthony Buckingham, který reprezentoval několik severoamerických ropných společností s tím, že investice spočívající v najmutí EO měla předně prospět jejich zájmům. Přesto ale významným způsobem pomohla i vládě Angoly (Kinsey 2006: 60).



#### 4.2.2 Sierra Leone, Executive Outcomes

Ohlasy, které EO přinesly události v Angole, byly pozitivního rázu. Zapříčinily tak její další angažmá v Sieře Leone v roce 1995. Kontrakt byl iniciovaný ze strany prozatímní vládní rady. Předmětem smlouvy bylo poskytnutí vojenské podpory a poradenství pro armádu Sierra Leone, která byla jednou ze stran občanské války, stojící proti Jednotné revoluční frontě (Revolutionary United Front – RUF). V květnu 1995, kdy EO přemístila své jednotky do Sierra Leone, byly jednotky RUF necelých 20 kilometrů od hlavního města Freetownu. Cílem operace bylo zabezpečit Freetown, obnovit kontrolu nad diamantovými doly a dolem rutilu (čímž by se obnovil příjem vlády a zabezpečilo financování EO), zničit velitelství RUF a vyčistit území okupované RUF. EO zvládla všechny zadané úkoly do 8 měsíců, díky čemuž poprvé za 5 let došlo k jednání mezi vládou a RUF a následně k dohodám z Abidjanu. Sierru Leone EO opustila v roce 1997 (Kinsey 2006: 62–63, 73).<sup>44</sup>

#### 4.2.3 Sierra Leone, Sandline

Krátce poté, co Sierru Leone opustily jednotky EO, došlo zde k vojenskému převratu ze strany Revoluční rady ozbrojených sil (AFRC). Nově zvolený prezident Kabbah byl donucen utéct do exilu, kde se obrátil na jednotky ECOMOG (ECOWAS Monitoring Group) a Sandline, které ho měly dosadit zpět do čela legitimně zvolené vlády. V roce 1997 tento úkol dostala Sandline, dále měla podpořit jednotky ECOMOGU při obsazování Freetownu a svrhnout nelegitimní režim AFRC/RUF, poskytnout výcvik, plánovat a koordinovat vojenské operace, zajistit sběr informací, logistickou a leteckou podporu a vyzbrojení jednotek ECOMOGU. Poslední zmíněný bod se pak stal kontroverzní událostí v historii společnosti, když navzdory zbrojnímu embargu dovezla do země přes 35 tun vojenského materiálu. Zadané úkoly se povedlo splnit již počátkem roku 1998, a znovu tak mohl začít proces tvorby míru mezi znesvářenými stranami.

---

<sup>44</sup> Předchozí kontrakty EO jsou pravděpodobně nejznámější z historie SVS. Vedle nich se ale EO angažovala i v dalších zakázkách. Jmenovitě šlo o operace v Keni (1995), Malawi, Mosambiku, Ugandě a Zambii (1995–1997), kde byl předmětem smlouvy výcvik národních armád (Global Security 2017).

#### **4.2.4 Libérie, DynCorp a Pacific Architects and Engineers (PAE)**

V roce 2003 začala v Libérii operovat mise OSN (UNMIL). Jedním z úkolů jejího patnáctitisícového personálu byla policejní reforma a dále armádní reforma; kterou dostaly na starosti Spojené státy americké. USA v roce 2004 požádaly o podporu DynCorp, úkolem bylo vojenskou reformu přichystat a později i provést. PAE byla pověřená modernizací armádního zařízení a výcvikem důstojníků, vojenské policie, zdravotního personálu, inženýrů a výcvikového personálu. Obě zapojené společnosti zodpovědně splnily zadané úkoly a předaly zprávu o ukončení svých operací do rukou liberijského ministra obrany v roce 2010 (George 2011: 27). Během svého působení musely čelit problémům, liberijská vláda se například dlouho rozhodovala o tom, kde mají být postaveny nové armádní objekty (jejichž stavbou byly společnosti pověřeny). Také se musely potýkat s nedostatkem prostředků pro financování staveb a s problémy s vystěhováním bývalých příslušníků armády. Nic z toho ale nezabránilo efektivnímu splnění cílů. Report Mezinárodní krizové skupiny z roku 2009 hodnotí práci DynCorpu jako velmi úspěšnou a v souladu s lidskými právy (African Report 2009: 10–14).

#### **4.2.5 Súdán, DynCorp a PAE**

Další společnou účast zaznamenaly DynCorp a PAE v misi AU v Súdánu (AMIS) a ve společné misi OSN a AU v Dárfúru. Ze strany USA došlo již v roce 2003 ke kontraktu s DynCorpem na transport keňských delegátů během vyjednávání mírových podmínek. O rok později byla společnost pověřena přípravou na příjezd kontingentu AU, společně s PAE měly na starosti transport, logistiku, komunikaci a ubytování příslušníků mise. PAE navíc poskytovala personál na ochranu pozorovatelů lidských práv (Aning, Jaye, Atuobi 2008: 623–624). Jednání obou SVS v případě těchto smluvních kontraktů však bylo kritizováno. Problém spočíval v tom, že společnosti chtěly tyto zakázky přeprodat dalším subjektům, mimo jiné i firmě, která byla OSN obviněna z poskytování zbraní somálské teroristické skupině Aš-Šabáb. Další z menších společností, která byla na podnět DynCorpu využita, byla Badr Airlines, která zajišťovala leteckou přepravu personálu mise. Svým přístupem však porušila mezinárodní zbrojní embargo (George 2011: 29).

#### **4.2.6 JAR, různé společnosti**

Navzdory nepříliš vstřícnému přístupu JAR k fungování SVS jsou zaznamenány případy, kdy se v hlavních městech na výkonu policejních služeb podílely polovojenské společnosti (v letech 2002, 2006 a 2007). Náplní jejich práce bylo hlídání ulic a udržování pořádku. Především působily preventivně (příslušníci se přesouvali v obrněných autech a byli vybaveni poloautomatickými puškami a příslušenstvím, které budilo respekt), avšak v případě bezpráví zasahovaly. Svou činnost vykonávali pouze ve smluvených čtvrtích a měli právo zadržet jiné osoby jen jako dočasné řešení, dokud na místo nedorazí oficiální policejní sbor. Poté poskytovaly důkazy v podobě svědectví nebo kamerového záznamu. Zaměstnanci těchto společností se dále podíleli na vyplňování nezbytné administrativy potřebné k zatčení jedinců, kteří se dopouštěli protiprávního jednání. Jejich nasazení krylo nedostatečnou kapacitu policejních složek státu (počet soukromých policistů převyšoval státní až desetinásobně) při zajištění bezpečnosti v ulicích hlavních měst a dokázalo, že v případě správně nastavených podmínek kontraktů je spolupráce se SVS užitečná (Berg 2010: 291–297; Mandel 2001: 144).

#### **4.2.7 Somálsko, DynCorp**

V roce 2007 získala společnost DynCorp kontrakt za 10 milionů USD na podporu peacekeepingové mise v Somálsku, která byla první po téměř dekádu dlouhé odmlce. Náplní práce zde bylo poskytnutí logistické podpory (2 miliony USD) a výbavy pro členy mise (8 milionů USD). V regionu Roh Afriky tak kromě správy vojenských základen v Džibuti, Keni a Etiopii byla společnost přítomna i v Somálsku, které má s využíváním SVS bohaté zkušenosti (Tomlinson 2007).

#### **4.2.8 ACOTA, MPRI**

V souvislosti s MPRI byl zmíněn program ACOTA, jehož cílem je vést efektivní výcvik armád afrických států. Program je financován ministerstvem zahraničí USA (DOS) a je určen především pro jednotky, které se mají zúčastnit mezinárodních mírových operací. Spojené státy (skrze MPRI) poskytují vojenské učitele, velitele výcviku a poradce. Výcvik je všestranný a vojáci, kteří jej absolvují, by měli ovládat praktiky z oblasti přepravy osob a materiálu, velení v boji a poskytování výcviku menším jednotkám nebo řízení uprchlíků. Výsledky

programu je možné spatřovat v připravenosti jednotek v misích OSN (USAC, DOS 2013).

#### **4.2.9 Další mise OSN**

Důležitou součástí vývoje SVS je jejich působení v misích OSN. Všechny agentury organizace (HCR, UNICEF, UNDP, WFP) někdy využívaly ostrahu a přepravu poskytnutou soukromými společnostmi. Jmenovitě šlo například o G4S, Askar Security Services nebo Delta Protection. Avant ve své publikaci uvádí, že od roku 1990 se žádná mise pod záštitou organizace nekonala bez podpory některé ze SVS (Avant 2005: 7). Navzdory tomu se i členové OSN vymezují vůči zapojování SVS do peacekeepingových misí s tím, že pořád jde o žoldnéře (Bureš 538: 2005). Nelze však obecně zhodnotit úspěch jednotlivých SVS v misích. Jejich nasazení bylo totiž rozdílné, někdy došlo pouze k poskytnutí personálu na údržbu základen, jindy šlo o logistickou podporu spočívající v přepravě a v některých misích šlo o vojenský doprovod členů mise. Z obecného trendu stoupajících výdajů na ostrahu a další služby, které SVS vykonávají, lze odvodit, že poptávka po outsourcingu služeb na kontraktory stoupá (Kulíšek 2011; Pingeot 2014: 5–9; BBC 2012).

### **4.3 Analýza působení SVS**

V 70. letech minulého století se většina společností přesouvala do legálního prostředí, aby tak nadále mohly poskytovat vojenské poradenství a výcvik. V té době byly ale státy stále ještě ochotné rekrutovat klasické žoldnéře. Avšak kombinace legálně existujících společností a zaměstnávání žoldnéřů nemohla dlouhodobě fungovat, protože klienti měli zájem na tom, aby všechny zúčastněné strany měly legální status. V důsledku antižoldnéřských dohod v 80. letech už společnosti nepředstavovaly své zaměstnance jako žoldnéře, ale jako bezpečnostní poradce. Místo klasického žoldu v hotovosti bylo jejich zaměstnání podmíněno existencí smlouvy, která byla na vyžádání k nahlédnutí všem zainteresovaným subjektům (i bernímu úřadu apod.).

Samotný vývoj od žoldnéřů po fungující firmy byl docela komplikovaný. Zatímco v 60. a 70. letech existovaly pouze ad hoc skupiny sestavené za určitým úkolem (a většinou pod vedením jedné osoby), novější společnosti vzniklé

v 80. letech měly legální základ a jejich fungování bylo stále založeno na principu seznamu bojeschopného personálu, který byl v případě potřeby povolán. Dosavadní skupiny byly tvořeny převážně z žoldníků, kteří měli zkušenosti ze světových válek nebo z období významných studenoválečných konfliktů. Šlo o členy armád (převážně jednotlivce), kteří po ukončení aktivní vojenské služby hledali místo pro uplatnění svých zkušeností.

Konec studené války s sebou přinesl mnoho důvodů pro to, aby stoupla poptávka po službách SVS. Ty se navíc měly možnost profesionalizovat. Snižování stavu armád připravilo o zdroj obživy tisíce vojáků, kteří v možnosti působit u SVS viděli pokračování své dosavadní kariéry. Předpoklad, že po ukončení ideologického sporu mezi dvěma světovými hegemony klesne počet konfliktů, byl mylný. Prořídle armády (v případě mocností způsobené silným propouštěním a v případě sympatizujících států způsobené nedostatkem financí) již neměly sílu ani možnost samostatně řešit konflikty. Proto stoupla poptávka po službách SVS, jejichž nárůst nebyl v 90. letech ničím zastaven. Regulační rámce se totiž týkaly především žoldnictví, ale na legálně existující firmy se nevztahovaly.

Aktivita soukromého vojenského sektoru tak byly ovlivněny maximálně obavami o jejich vlastní reputaci, která by se projevila v médiích. V té době byl mediální obraz SVS zaplněn úspěchy EO v Angole a Sieře Leoně. Kontraktoři ale čelili i negativním ohlasům a neúspěchům. Na půdě OSN se proto začaly projednávat nové možnosti, jak regulovat činnost SVS. Do dnešní doby neexistuje žádný platný dokument, který by se touto problematikou zabíral, nicméně existence pracovních skupin naznačuje, že působení SVS je i v dnešní době jedním z témat, které si zaslouží být v agendě mezinárodního společenství.

Po teroristických útocích na USA se rapidně zvýšil počet kontraktorů využívaných Armádou Spojených států amerických. Skandály způsobené personálem společností však byly jednou z příčin vzniku iniciativy ze strany samotných SVS, které mají za cíl regulovat podmínky jejich působení. Dnes jsou vzniklé dokumenty považovány za důležitou součást regulačního rámce; přes 700 společností (a subjektů poptávajících služby SVS) se při svém působení řídí zásadami dobrých zkušeností a checklistem, který je součástí dokumentu z Montreux a mezinárodního kodexu chování SVS. Zároveň došlo i k obměně nabízených služeb. Dříve se žoldníci (a později SVS) soustředili na přímou účast

v boji, zatímco dnes je náplní jejich práce především podpora profesionálních vojáků národních armád. Kromě přepravy se podílejí i na zajištění výcviku, ochrany významných osob, zajištění funkčnosti armádních zařízení a mnoha dalších činnostech, které jsou nezbytnou součástí efektivního vedení boje a fungování armády jako celku.

## Závěr

Překládaná diplomová práce se věnuje působení soukromých vojenských společností v regionu subsaharské Afriky, a to v období od skončení druhé světové války. V první části teoretické kapitoly jsou představeny různé definice SVS s tím závěrem, že je prakticky velmi obtížné oddělit od sebe několik druhů společností působících ve vojenském nebo bezpečnostním sektoru. Dále je zde představena typologie SVS podle Petera W. Singera, který za použití analogie vzdálenosti od bojiště v podobě hrotu kopí dělí SVS na 4 různé druhy. Na závěr jsou krátce představeny metody využití v předkládané práci a popsáno teoretické východisko práce, kterým je konstruktivismus. Obsahem druhé kapitoly je shrnutí vývoje SVS až po současnost a představení regulačních rámců v mezinárodním i národním prostředí. Ve třetí kapitole autor představuje relevantní subjekty mezi SVS a některé vybrané kontrakty, ve kterých tyto SVS figurovaly.

Předmětem zájmu práce nejsou pouze kontrakty SVS v Africe, ale s tím spojené regulační rámce a normy, které byly přijaty za účelem vymezit (případně zakázat) působení soukromých vojenských kontraktorů. Předně šlo o to, aby bylo jejich působení v maximální možné míře v souladu s mezinárodním právem nebo s národním právem státu, ve kterém hodlaly působit. Stejně jako mnoho odvětví průmyslu se i SVS vyvíjely. Na poli mezinárodního práva vzniklo několik závazných právních dokumentů, které měly za cíl regulovat především působení žoldnéřů (jednotlivců, kteří se nechávali najímat za účelem vlastního obohacení a jejichž činnost byla spojována s porušováním lidských práv). Tyto dokumenty však trpěly řadou nedostatků. Šlo například o vágní definice pojmu žoldněř či nevhodné vymezení konfliktů, v době vzniku novodobých soukromých organizací je proto lze označit za zastaralé. Takto nevhodně nastavené regulace měly za následek to, že se pod ně nepodepsalo mnoho států.

Aby působení SVS bylo i nadále legální, vznikly iniciativy, jejichž výstupem byly dva právně nezávazné dokumenty. Ty jsou označovány jako dokument z Montreux a soubor Mezinárodních pravidel chování pro poskytovatele soukromých bezpečnostních služeb. Pod tyto zásady se podepsalo více než 700 subjektů, které poskytují nebo využívají služby SVS, jelikož nastavení konkrétních pravidel je pro obě zúčastněné strany výhodné. Pro aktéra, který služeb SVS hodlá využít, je tak užitečné vědět, že se subjekt, se kterým

kontrakt uzavírá, pod jeden z těchto dokumentů podepsal. Kontrolní orgány těchto iniciativ by totiž zabránily podpisu takových společností, které by byly spojovány s neetickými postupy, porušováním lidských práv nebo s jiným jednáním neslučujícím se se standardy iniciativ. Pro samotné SVS je pak přínosem, když mohou postupovat podle přesně stanovených pravidel, která jsou neměnná. Na kontrakty se mohou díky předvídatelnosti lépe připravit, což bude mít za následek poskytnutí kvalitnějších služeb.

Na poli národních regulačních rámců existují značné rozdíly v přístupu k fungování SVS. V JAR je k jejich aktivitám přistupováno tak, aby byly co nejvíce omezeny a podrobeny dohledu. Z toho důvodu mnoho SVS přesunulo své sídlo do okolních států, kde jsou pro ně podmínky příznivější. V dalších zemích subsaharské Afriky (například v Angole) sice zákony na regulaci SVS existují, avšak nejsou zdaleka tak přísné. Ve zbylých zemích většinou neexistují žádné zákony, které by fungování soukromého vojenského sektoru upravovaly, nebo ho regulují pouze zanedbatelně.

Pokud tedy jde o zodpovězení druhé výzkumné otázky položené v úvodu práce (*Jak jsou SVS v rámci mezinárodního i národního práva regulovány?*), lze dojít k závěru, že v rámci mezinárodního práva je nutné rozlišit dvě základní skupiny regulací. První z nich jsou úmluvy a soubory mezinárodních dohod vztahující se k existenci žoldnéřů, které se ale projeví jako nevhodný nástroj pro kontrolu novodobých SVS. Druhým jsou právně nezávazné dokumenty, k jejichž dodržování se SVS zavázaly dobrovolně. Tyto iniciativy se ukázaly být daleko zásadnějším nástrojem regulace fungování SVS. V rámci národního práva jsou rozdíly v jednotlivých právních systémech ještě znatelnější. Státy lze seřadit na pomyslné škále od těch, které podporují přísnější kontrolu, až po ty, ve kterých regulační zákony neexistují. Nutno však podotknout, že ani jeden z uvedených extrémů nelze bez dalšího označit za špatný nebo za dobrý.

Předpoklad, že SVS a jimi nabízené služby budou (v současné době napjatých vztahů mezi některými aktéry mezinárodního prostředí) častěji využívány, je pro soukromý vojenský sektor výzva. Pouze regulace fungování SVS (a tudíž i jejich legální status) zúčastněným stranám kontraktu zajistí správně nastavené podmínky působení a možnost plně využít potenciál služeb, které sektor kontraktorů nabízí.



Zkoumání bylo podrobena i samotné působení SVS v rámci jednotlivých kontraktů. Autor se v této části potýkal s problémy způsobenými nedostatkem akademické literatury nebo nedostupností dalších potřebných zdrojů (například výroční zprávy jednotlivých SVS jsou velmi obecné a nedají se z nich získat podrobnější informace o kontraktech). I přesto se povedlo získat údaje o některých kontraktech (z historie jednotlivých společností i z některých samotných kontraktů) a na základě dostupných informací učinit některé závěry. Odpověď na první výzkumnou otázku (*Jak se vyvíjelo působení soukromých vojenských společností na africkém kontinentě v souvislosti s negativními předsudky, které jsou s jejich působením spojovány?*) je proto velmi komplikovaná.

Samotný vývoj existence SVS je z části popsán ve druhé a třetí kapitole práce. Od konce druhé světové války byl sektor soukromých vojenských sil charakterizován především výskytem osamocených žoldnérů, kteří pouze výjimečně vystupovali ve větších a ucelených skupinách. Jejich činnost spočívala v aktivním vedení bojovníků strany, která si je najmula, plnění úkolů a ve zdolávání zadaných cílů. Jak již bylo několikrát řečeno, toto působení bylo často spojováno s porušováním lidských práv a dalšími prvky neetického chování. Z toho důvodu začaly v mezinárodním i vnitrostátním prostředí vznikat regulační rámce, které si kladly za cíl vymýcení žoldněrství, případně působení žoldnérů označit za nelegální činnost. Výsledek tohoto snažení na mezinárodní úrovni nelze označit za příliš úspěšný. V současné době sice žoldněrství ve své podobě z minulého stelení téměř neexistuje (podle dostupných zdrojů), ale příčin existuje několik. Jednou z nich mohou být zmíněné regulační rámce, avšak skutečnost, že je nepodpořily všechny státy, ve kterých žoldněři působili, spíše nasvědčuje jiným možným důvodům. Druhou (a pravděpodobnější) variantou je, že samotné státy již nechtěly být s působením žoldnérů spojovány. Proto rovněž začaly přijímat své vlastní zákony, které by působení soukromých vojáků měly usměrnit. V kontextu takových předpisů se soukromý sektor přeorientoval na legitimní podnikání, tzn. že se transformoval na legálně fungující firmy platící daně, zaměstnávající personál na smlouvu a s existujícím sídlem v konkrétní zemi. Prvním známým představitelem takové firmy byla Executive Outcomes pocházející z JAR, jejíž úspěchy zapříčinily boom v sektoru SVS.

Nárůst počtu firem ale znamenal i množství problémů s jejich aktivitami. Ačkoliv šlo o legální typ podnikání, SVS stále trpěly neduhy spočívajícími ve nedostatečném právním ukotvení v zemích, kde měly sídla nebo kde plnily kontrakty. Z pohledu mezinárodního práva navíc již nešlo o klasické žoldnéře, a proto se na ně nevztahovaly žádné konkrétní dohody a úmluvy. Do povědomí veřejnosti rovněž začaly prosakovat aféry EO a jiných SVS, například o napojení na vládní špičky, zneužívání postavení a další. Proto na půdě OSN vznikla iniciativa na vytvoření mezinárodní úmluvy, jejíž cílem by byla regulace sektoru SVS. Mezi státy však nedošlo ke shodě na tom, jak by vlastně mělo fungování SVS vypadat (jestli má jít o omezení, nebo úplný zákaz), proto až do současnosti neexistuje právně závazná mezinárodní dohoda, která by soukromý vojenský sektor regulovala.

Události po 11. září 2001 doslova protrhly lavinu poptávky služeb SVS. Region Blízkého východu byl obsazen Armádou Spojených států amerických, která na světě patří mezi ty, které se nejvíce spoléhají na služby SVS. Uhlídání vysokého počtu soukromých kontraktorů, navíc na území cizího státu, se ukázalo jako nereálný úkol. Do médií pronikly informace o zneužívání postavení příslušníků SVS spočívající v porušování lidských práv, a dokonce i v neodůvodnitelné střelbě do civilistů. Tyto události zapříčinily vznik dokumentu z Montreux a mezinárodního kodexu chování. Všechny strany účastníci se kontraktu se SVS dnes vděčí těmto autoregulačním rámcům (a jejich iniciátorům) za to, že alespoň v nezávazné podobě existují nástroje pro regulaci fungování soukromého vojenského sektoru. Jak je již v práci zmíněno, přestože nejsou právně vymahatelné, jejich význam je i z výše uvedených důvodů daleko zásadnější, než tomu je u dalších vznikajících regulačních mezinárodních nástrojů.

Samotné působení SVS se neměnilo pouze v kontextu přijímaných regulačních rámců a norem, ale také změnami ve struktuře jejich nabídky. Zpočátku si státy najímaly žoldnéře (jednotlivce) na služby spočívající ve výcviku, ve znalosti bojové taktiky a také kvůli kontaktům na zbrojní průmysl v západních státech. Později byly moderní SVS využívány pro poskytování komplexního bojového nasazení, včetně zajištění výcviku, logistiky, zpravodajství, obsluhy zbraňových systémů a budování. V současné době se škála nabízených služeb rozrostla o mnoho dalších, především podpůrných, činností,

kteře ovlivňují celkovou úspěšnost úkolů. Jde například o odminovávání, ostrahu osob a majetku, přepravu materiálů cenné nebo nebezpečné povahy a mnoho dalších. Dnes se tedy SVS nesoustředí tolik na přímou účast v boji, ale spíše na sekundární aspekty války (ačkoliv hranice mezi tím může být velmi tenká, protože i ostraha vojenského konvoje může být napadnuta a její příslušníci se tak do bojové situace dostanou).

SVS jsou dnes již nedílnou součástí misí vládních i nevládních organizací a národních armád. Zajišťují bez nadsázky všechny aspekty související s vedením efektivního boje a jsou schopny v mnoha ohledech nahradit či vhodně doplnit moderní armády. Jednotlivé firmy se věnují různým oborům, ve kterých jsou považovány za specialisty, a najmutím SVS je mnohdy dosaženo značné úspory finanční i časové. Využití SVS má i mnoho dalších výhod, nelze ale zapomínat, že v jejich historii lze objevit mnoho problémů, kterým musely ve své době čelit. Jelikož usilují o to, aby i nadále mohly fungovat, snaží se všem požadavkům mezinárodního prostředí i jednotlivých států vyhovět. Aktuálně nic nenasvědčuje tomu, že by v dohledné době mělo dojít k útlumu činnosti soukromých vojenských společností, je ale nutné, aby byly schopny poučit se z minulosti a neopakovat tytéž chyby.

## Použité zdroje a literatura

### Prameny

#### *Dokumenty*

(Angola) Law of 31 July 1992 on Private Security Companies. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/angola/angola\\_law\\_on\\_private\\_security\\_companies\\_1992-portuguese.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/angola/angola_law_on_private_security_companies_1992-portuguese.pdf).

(Angola) Mining Law no. 16/94. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/angola/angola\\_law\\_on\\_diamonds\\_exploration\\_1994-portuguese.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/angola/angola_law_on_diamonds_exploration_1994-portuguese.pdf).

(Gambie) Private Security Companies Act of 2011. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/the\\_gambia/gambia\\_private\\_security\\_companies\\_act\\_of\\_2011.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/the_gambia/gambia_private_security_companies_act_of_2011.pdf).

(JAR) Government Gazette. 2007. Prohibition of Mercenary Activities and Regulation of Certain Activities in Country of Armed Conflict Act. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/south\\_africa/south\\_africa\\_act\\_on\\_prohibition\\_of\\_mercenary\\_activities\\_2006-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/south_africa/south_africa_act_on_prohibition_of_mercenary_activities_2006-english.pdf).

(Keňa) Government Guidelines on the Requirements Related to Handling of Privately Contracted Armed Security Personnel (PCASP), Weapons and Security Related Equipment. 2012. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/kenya/kenya\\_maritime\\_authority\\_armed-guard-guidelines.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/kenya/kenya_maritime_authority_armed-guard-guidelines.pdf).

(Keňa) Private Security Industry Regulations Bill. 2004. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/kenya/kenya\\_private\\_security\\_industry\\_regulations\\_bill\\_2004-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/kenya/kenya_private_security_industry_regulations_bill_2004-english.pdf).

(Nigérie) Private Guard Companies Act. 1986. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/nigeria/nigeria\\_private\\_guard\\_companies\\_act\\_1986-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/nigeria/nigeria_private_guard_companies_act_1986-english.pdf).

(Sierra Leone) National Security and Intelligence Act. 2002. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/sierra\\_leone/sierra\\_leone\\_national\\_security\\_and\\_central\\_intelligence\\_act\\_2002-english.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/sierra_leone/sierra_leone_national_security_and_central_intelligence_act_2002-english.pdf).

(Sierra Leone) Standard Operating Manual for Private Security Companies. 2006. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/africa/sierra\\_leone/sierra\\_leone\\_standard\\_operating\\_manual\\_for\\_psc\\_2012.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/africa/sierra_leone/sierra_leone_standard_operating_manual_for_psc_2012.pdf).

(Spojené Království) Foreign and Commonwealth Office, Guidance on Contacts with Private Military and Security Companies. 2007. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/europe/united\\_kingdom/united\\_kingdom\\_guidance\\_contacts\\_between\\_PMSCs\\_gov\\_officials\\_2007.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/europe/united_kingdom/united_kingdom_guidance_contacts_between_PMSCs_gov_officials_2007.pdf).

(Spojené Království) Foreign and Commonwealth Office, International Code of Conduct for Private Security Providers Association Launch. 2013. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/europe/united\\_kingdom/united\\_kingdom\\_written\\_ministerial\\_statement\\_icoca\\_launch\\_2013.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/europe/united_kingdom/united_kingdom_written_ministerial_statement_icoca_launch_2013.pdf).

(Spojené Království) Private Military Companies: Options for Regulation (Green Paper). 2002. London: The Stationery Office. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [http://psm.du.edu/media/documents/national\\_regulations/countries/europe/united\\_kingdom/uk\\_green\\_paper\\_2002.pdf](http://psm.du.edu/media/documents/national_regulations/countries/europe/united_kingdom/uk_green_paper_2002.pdf).

AU. *Convention on for the Elimination of Mercenarism in Africa – Status List*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [https://au.int/sites/default/files/treaties/7768-sl-oau\\_convention\\_for\\_the\\_elimination\\_of\\_mercenarism\\_in\\_africa\\_1.pdf](https://au.int/sites/default/files/treaties/7768-sl-oau_convention_for_the_elimination_of_mercenarism_in_africa_1.pdf).

Červený kříž. *Dokument z Montreux (neoficiální překlad)*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [https://www.cervenkykruz.eu/cz/nsmhp\\_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf](https://www.cervenkykruz.eu/cz/nsmhp_svbs/Dokument-z-Montreux.pdf).

Červený kříž. *Soukromé vojenské a bezpečnostní společnosti*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [http://www.cervenkykruz.eu/cz/nsmhp\\_svbs.aspx](http://www.cervenkykruz.eu/cz/nsmhp_svbs.aspx).

Geneva Academy. 2013. *Academy Briefing No. 4: The International Code of Conduct for Private Security Services Providers*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/Publications/Academy%20Briefings/Icoc\\_web\\_final.pdf](https://www.geneva-academy.ch/joomlatools-files/docman-files/Publications/Academy%20Briefings/Icoc_web_final.pdf).

International Committee of the Red Cross. *OAU Convention for the Elimination of Mercenarism in Africa*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <https://ihl-databases.icrc.org/applic/ihl/ihl.nsf/Article.xsp?action=openDocument&documentId=A8AB2D0B83BD8AA5C12563CD0051EB19>.

Liberia: Uneven Progress in Security Sector Reform. 2009. Africa Report 1448. International Crisis Group. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [http://www.observatori.org/paises/pais\\_67/documentos/148\\_liberia\\_\\_\\_uneven\\_progress\\_in\\_security\\_sector\\_reform.pdf](http://www.observatori.org/paises/pais_67/documentos/148_liberia___uneven_progress_in_security_sector_reform.pdf).

OHCHR. *Status Report on Anglophone Africa: Comprehensive Study and Analysis of National Legislation*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <https://www.ohchr.org/Documents/Issues/Mercenaries/WG/Legislation/AnglophoneAfricaStudy.doc>.

UN Human Rights Council. *Open-ended intergovernmental working group to elaborate the content of an international regulatory framework, without prejudging the nature thereof, relating to the activities of private military and security companies*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:  
<https://www.ohchr.org/EN/HRBodies/HRC/WGMilitary/Pages/OEIWGMilitaryIndex.aspx>.

UN. *6. International Convention Against the Recruitment, Use, Financing and Training of Mercenaries*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:  
[https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg\\_no=XVIII-6&chapter=18&lang=en](https://treaties.un.org/Pages/ViewDetails.aspx?src=IND&mtdsg_no=XVIII-6&chapter=18&lang=en).

Ženevské úmluvy o ochraně obětí ozbrojených konfliktů. 1949. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:  
[https://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp\\_knihovna/zenevske\\_umluvy.pdf](https://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp_knihovna/zenevske_umluvy.pdf).

#### *Internetové stránky*

Engility. *History*. 2018. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:  
<https://www.engility.com/about-us/history/#8HoQ1ghBqFzeMWVL.97>.

ICoCA. *The Association*. 2018. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:  
<https://icoca.ch/en/association>.

Montreux Document Forum. *The Forum*. 2018a. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <http://www.mdforum.ch/en/the-forum>.

Montreux Document Forum. *Participating States and International Organisations*. 2018b. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <http://www.mdforum.ch/en/participants>.

United States Africa Command. *ACOTA - Africa Contingency Operations Training and Assistance*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:  
<http://www.africom.mil/what-we-do/security-cooperation/acota-africa-contingency-operations-training-and-assistance>.

United States Department of State. *African Contingency Operations Training and Assistance (ACOTA) Program*. 2013. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <https://2009-2017.state.gov/r/pa/prs/ps/2013/02/203841.htm>.

### *Internetové články*

*BBC News*. 2006. „Profile: French mercenary Bob Denard.“ Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/africa/5097580.stm>.

*BBC News*. 2012. „UN 'reliant on private security firms'.“ Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-18801090>.

Tomlinson, Chris. 2007. „US: DynCorp Hired for Somalia Peacekeeping.“ *Corpwatch*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <https://corpwatch.org/article/us-dyncorp-hired-somalia-peacekeeping>.

*Global Security*. 2017. „Executive Outcomes (EO).“ Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <https://www.globalsecurity.org/military/world/para/executive-outcomes.htm>.

Isenberg, David. 2010. *Huffington Post*. „Africa: The Mother of All PMC.“ Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [https://www.huffingtonpost.com/david-isenberg/africa-the-mother-of-all\\_b\\_509111.html?guccounter=1](https://www.huffingtonpost.com/david-isenberg/africa-the-mother-of-all_b_509111.html?guccounter=1).

*IDnes*. 1999. „Rodiče dovolili zveřejnit nahrávky vrahů svých dětí.“ Dostupné online k 25. 6. 2018 na: [https://zpravy.idnes.cz/rodice-dovolili-zverejnit-nahravky-vrahu-svych-deti-pco-/zahranicni.aspx?c=990421\\_060229\\_zahranicni\\_kub](https://zpravy.idnes.cz/rodice-dovolili-zverejnit-nahravky-vrahu-svych-deti-pco-/zahranicni.aspx?c=990421_060229_zahranicni_kub).

*Pambazuka News*. 2009. „Nigeria: Private Military Companies in the Niger Delta.“ Dostupní online k 25. 6. 2018 na: <http://www.pambazuka.org/global-south/nigeria-private-military-companies-niger-delta>.



*The Economist*. 2002. „Mercenaries: Mad Mike comes in from the cold.“

Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

<https://www.economist.com/britain/2002/02/14/mad-mike-comes-in-from-the-cold>.

Roberts, Dan. 2014. „US jury convicts Blackwater guards in 2007 killing of Iraqi civilians“. *The Guardian*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

<https://www.theguardian.com/us-news/2014/oct/22/us-jury-convicts-blackwater-security-guards-iraq>.

Iroegbu-Chikezie, Okwy. 2015. „Nigeria’s private security regulation Hazy.“ *The Nation*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na: <http://thenationonlineng.net/nigerias-private-security-regulation-hazy-2/>.

The Telegraph. *Bob Denard*. 2007. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

<https://www.telegraph.co.uk/news/obituaries/1566272/Bob-Denard.html>.

Ukman, Jason. 2011. „Ex-Blackwater firm gets a name change, again.“ *The Washington Post*. Dostupné online k 25. 6. 2018 na:

[https://www.washingtonpost.com/blogs/checkpoint-washington/post/ex-blackwater-firm-gets-a-name-change-again/2011/12/12/gIQAXf4YpO\\_blog.html?noredirect=on&utm\\_term=.5f167000614e](https://www.washingtonpost.com/blogs/checkpoint-washington/post/ex-blackwater-firm-gets-a-name-change-again/2011/12/12/gIQAXf4YpO_blog.html?noredirect=on&utm_term=.5f167000614e).

## Literatura

- Abrahams, David. 2008. *Brief Legal Commentary on PMCSs in South Africa*.
- Abrahamsen, Rita a Williams, Michael C. 2005a. *The Globalisation of Private Security. Country Report: Nigeria*.
- Abrahamsen, Rita a Williams, Michael C. 2005b. *The Globalisation of Private Security. Country Report: Keňa*.
- Abrahamsen, Rita a Williams, Michael C. 2005c. *The Globalisation of Private Security. Country Report: Sierra Leone*.
- Aning, Kwesi, Jaye, Thomas a Atuobi Samuel. 2008. „The role of private military companies in US-Africa policy.“ *Review of African political economy* 35, č. 118, 613–628.
- Avant, Deborah. 2005. *The Market for Force: The Consequences of Privatizing Security*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Axelrod, Alan. 2014. *Mercenaries: a Guide to Private Armies and Private Military Companies*. London: CQ Press.
- Bearpark, Andy a Schulz, Sabrina. 2007. „The private security challenge in Africa: Problems and options for regulation.“ In: *Private Security in Africa: Manifestation, Challenges and Regulation*. Ed. Sabelo Gumedze. Institute for Security Studies, 73–89.
- Benicsák, Peter. 2012. „Advantages and Disadvantages of Private Military Companies.“ *Academic and Applied Research in Military Science* 11, č. 2, 315–324.
- Berg, Julie. 2010. „Seeing like private security: Evolving mentalities of public space protection in South Africa.“ *Criminology and Criminal Justice* 10, č. 3, 287–301.

- Bosch, Shannon, Maritz, Marelle a Kimble, Matthew. 2016. „Mercenaries or Legitimate Actors?: South African Regulation of PMSCs.“ In: *Private Military and Security Contractors: Controlling the Corporate Warrior*. Schaub, Gary a Kelty, Ryan. Lanham: Rowman and Littlefield, 47–74.
- Buchner, Susan. 2007. „Private Military Companies and Domestic Law in South Africa.“ In: *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospects*. Eds. Jäger Thomas a Gerhard Kümmel. Wiesbaden: VS Verlag, 395–406.
- Bureš, Oldřich a Nedvědická, Vendula. 2011. *Soukromé Vojenské společnosti. Staronoví aktéři mezinárodní bezpečnosti*. Plzeň: Aleš Čeněk.
- Bureš, Oldřich. 2005. „Private military companies: a second best peacekeeping option?“ *International peacekeeping* 12, č.4, 533–546.
- Bureš, Oldřich. 2009. „Jak regulovat soukromé vojenské společnosti?“ *Mezinárodní vztahy* 44, č. 4, 85–107.
- Buzatu, Anne-Marie. 2008. *European Practices of Regulation of PMSCs and Recommendations for Regulation of PMSCs through International Legal Instruments*. Geneva: b. n.
- Cameron, Lindsey a Chetail, Vincent. 2013. *Privatizing War: Private Military and Security Companies under Public International Law*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Cassese, Antonio. 1980. „Mercenaries: Lawful Combatants or War Criminals?“ *Zeitschrift für ausländisches öffentliches Recht und Völkerrecht* 40, 1–30.
- Cleaver, Gerry. 2000. „Subcontracting Military Power: The Privatisation of Security in Contemporary Sub-Saharan Africa.“ *Crime, Law and Social Change* 33, č. 1–2, 131–149.

Cullen, Patrick. 2008. „The transformation of private military training.“ In: *Military Advising and Assistance: From mercenaries to privatization, 1815–2007*. Ed. Donald Stoker. Abingdon: Routledge, 239–252.

De Nevers, Renée. 2009. „Private Security Companies and the Laws of War.“ *Security Dialogue* 40, č. 2, 169–190.

Drews, Imke-Ilse. 2007. „Private Military Companies: The New Mercenaries? – An International Law Analysis.“ In: *Private Military and Security Companies: Chances, Problems, Pitfalls and Prospects*. Eds. Jäger Thomas a Gerhard Kümmel. Wiesbaden: VS Verlag, 331–344.

Francioni, Francesco. 2008. „Private Military Contractors and International Law: An Introduction.“ *European Journal of International Law* 19, č. 5, 961–964.

Dostupné v online podobě na:

<https://academic.oup.com/ejil/article/19/5/961/505599>.

Francis, David J. 1999. „Mercenary Intervention in Sierra Leone: Providing National Security or International Exploitation?“ *Third World Quarterly* 20, č. 2, 319–338.

Fullon, Mark. 2013. „Private Military Companies: The New Condottieri.“ *Social Alternatives* 32, č. 1, 49–52.

George, Eric. 2011. „The market for peace.“ In: *From market for force to market for peace: Private military and security companies in peacekeeping operations*.

Ed. Sabelo Gumedze. Institute for security studies.

Godfrey, Richard et al. 2013. „The private military industry and neoliberal imperialism: Mapping the terrain.“ *Organization* 21, č. 1, 106–125.

Gumedze, Sabelo. 2011. *From market for force to market for peace: Private military and security companies in peacekeeping operations*. Institute for security studies.

- Gwatiwa, Tshepo T. 2016. „Private military and security companies policy in Africa: regional policy stasis as agency in international politics.“ *Scientia Militaria, South African Journal of Military Studies* 44, č. 2, 68–86.
- Hinecken, Lindy. 2013. „Outsourcing Public Security: The Unforseen Consequences for the Military Profession.“ *Armed Forces and Society* 40, č. 4, 625–646.
- Holmqvist, Caroline. 2005. „Private Security Companies, The Case for Regulation.“ *SIPRI Policy Paper* 9.
- Howe, Herbert M. 1998. „Private Security Forces and African Stability: The Case of Executive Outcomes.“ *The Journal of Modern African Studies* 36, č. 2, 307–331.
- Chesterman, Simon a Lehnardová, Chia, eds. 2007. *From Mercenaries to Market: The Rise and Regulation of Private Military Companies*. Oxford: Oxford University Press.
- Ivančík, Radoslav a Nečas, Pavel. 2017. *Privatizace vojenstva: Súkromné vojenské spoločnosti*. Ostrava: Key Publishing.
- Janaby, Mohamad Ghazi. 2015. „The Legal Status of Employees of Private Military/Security Companies Participating in U.N. Peacekeeping Operations“ *Northwest Journal of International Human Rights* 13, č. 1, 82–102.
- Jowell, Marco. 2018. *Peacekeeping in Africa: Politics, Security and the Failure of Foreign Military Assistance*. I. B. Tauris.
- Jukl, Marek. 2007. „Privatizace ozbrojených konfliktů.“ In: *Bezpečnost organizací, mezinárodní bezpečnost a mezinárodní humanitární právo*. Eds. Jan Ondřej a Pavel Šturma. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 291–297. Dostupné v online podobě na: [http://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp\\_privatizace.aspx](http://www.cervenkykriz.eu/cz/mhp_privatizace.aspx).

Juma, Laurence. 2011. „Privatisation, human rights and security: Reflections on the Draft International Convention on Regulation, Oversight and Monitoring of Private Military and Security Companies.“ *Law, Democracy and Development* 15. 1–33.

Karlas, Jan. 2008. „Komparativní případová studie.“ In: Jak zkoumat politiku: Kvalitativní metodologie v politologii a mezinárodních vztazích. Petr Drulák. Praha: Portál.

Kinsey, Christopher. 2006. *Corporate Soldiers and International Security: The Rise of Private Military Companies*. London: Routledge.

Krahmann, Elke. 2012. „From „Mercenaries“ to „Private Security Contractors“: The (Re)Construction of Armed Security Providers in International Legal Discourses.“ *Milenium: Journal of International Studies* 40, č. 2, 343–363.

Kulíšek, Jaroslav. 2011. „Soukromé vojenské společnosti (Nový faktor společného operačního prostředí.“ *Vojenské rozhledy* 20, č. 2, 71–96. Dostupné v online podobě na: <http://www.vojenskerozhledy.cz/kategorie/soukrome-vojenske-spolecnosti>.

Leander, Anna. 2005a. „The Power to Construct International Security: On the Significance of Private Military Companies.“ *Milenium: Journal of International Studies* 33, č. 3, 803–826.

Leander, Anna. 2005b. „The Market for Force Public Security: The Destabilizing Consequences of Private Military Companies.“ *Journal of Peace Research* 42, č. 5, 605–622.

Leander, Anna. 2010. „The Paradoxical Impunity of Private Military Companies: Authority and the Limits to Legal Accountability.“ *Security Dialogue* 41, č. 5, 467–490.

Machiavelli, Nicolo. 2007. *Vladař*. Praha: Nakladatelství XYZ.

Mnadel, Robert. 2001. „The Privatization of Security.“ *Armed Forces and Society* 28, č. 1, 129–151.

McCoy, Katherine E. 2010. „Beyond Civil-Military Relations: Reflection on Civilian Control of a Private, Multinational Workforce.“ *Armed Forces and Society* 36, č. 4, 671–694.

Musah, Abdel-Fatau a Fayemi, J. Kayode. 2000. *Mercenaries: An African Security Dilemma*. London: Pluto Press.

O’Brian, Kevin. 2007. „What should and what should not be regulated?“ In: *From Mercenaries to Market: The Rise and Regulation of Private Military Companies*. Eds. Simon Chesterman a Chia Lehnard. Oxford: Oxford Univeristy Press, 29–48.

Ortiz, Carlos. 2010. *Private Armed Forces and Global Security: a Guide to the Issues*. Santa Barbara: ABC-CLIO.

Pattison, James. 2011. „The legitimacy of the military, private and security companies, and just war theory.“ *European Journal of Political Theory* 11, č. 2, 131–154.

Palou-Loverdos, Jordi a Armendáriz, Leticia. 2011. *The Privatization of Warfare, Violence and Private Military and Security Companies: a factual and legal approach to human rights abuses by PMSC in Iraq*. b. m., b. n.

Percy, Sarah. 2007. *Mercenaries: The History of a Norm in International Relations*. London: Oxford University Press.

Petersohn, Ulrich. 2014. „Reframing the anti-mercenary norm: Private military and security companies and mercenarism.“ *International Journal* 69, č. 4, 475–493.

Phillips, Scott a Grattet, Ryken. 2000. „Judicial Rhetoric, Meaning Making, and the Institutionalization of Hate Crime Law“ *Law and Society* 34, č. 3, 567–606.

Pingeot, Lou. 2014. *Contracting Insecurity: Private military and security companies and the future of the United Nations*. Bonn: Rosa Luxemburg Stiftung.

Scahill, Jeremy. 2007. *Blackwater: The Rise of the World's Most Powerful Mercenary Army*. New York: Notion Books.

Sheehy, Benedict, Maogoto, Jackson a Newell, Virginia. 2009. *Legal Control of the private Military Corporation*. Basingstoke: Palgrave and Macmillan.

Singer, Peter W. 2001. „Corporate Warriors: The Rise of the Privatised Military Industry and Its Ramifications for International Security.“ *International Security* 26, č. 3, 186–220.

Singer, Peter W. 2003. *Corporate Warriors: The Rise of the Privatised Military Industry*. London: Coronell University Press.

Singer, Peter W. 2005. „Corporate Warriors: The Privatized Military Industry.“ *Perspectives on Work*, 26–28.

Spearin, Christopher. 2017. *Private Military and Security Companies and States: Forces Divided*. Toronto: Springer.

Tonkin, Hannah. 2011. *State control over private military and security companies in armed conflict*. Cambridge: Cambridge University Press.

Torroja, Helena. 2017. *Public International Law nad Human Rights Violations by Private Military and Security Companies*. Springer International Publishing.

Van Oeveren, Anna. 2016. „Cry „Havoc!“ and let slip the dogs of war“: regulating private military and security companies.“ *European View* 15, 155–162.

Zabci, Filiz. 2007. „Private military companies: „Shadow soldiers“ of neo-colonialism.“ *Capital and Class* 31, č. 2, 1–10.